

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิดรวบยอด กับแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง การอ่านวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ความรู้เรื่องการอ่าน
3. การคิดวิเคราะห์
4. ความฉลาดทางอารมณ์
5. การจัดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิดรวบยอด
6. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
7. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้
8. การวัดและประเมินผลการเรียน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กรมวิชาการ (2545 ข : 10-19) ได้สรุปสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเรื่องราว ในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึก ในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติและเกณฑ์ของหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคมและใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดี และวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่า และซาบซึ้งและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สาระและมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้าง วิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ข้อ 1 สามารถอ่านอย่างมีสมรรถภาพและอ่านได้เร็วยิ่งขึ้น เข้าใจวงคำศัพท์ กว้างขึ้น เข้าใจ สำนวนและโวหาร การบรรยาย การพรรณนา อธิบาย อุปมาและสาธก สามารถใช้บริบทการอ่านสร้างความเข้าใจการอ่านและใช้แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์ และความรู้กว้างขวางขึ้น

ข้อ 2 สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน ประเมินค่าทั้งข้อดี และข้อด้อย อย่างมีเหตุผลโดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย พัฒนาการอ่าน สามารถเล่าเรื่อง ย่อเรื่อง ถ่ายทอดความรู้ ความคิดจากการอ่านไปใช้เป็นประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตและใช้การอ่านในการตรวจสอบความรู้

ข้อ 3 สามารถอ่านในใจและอ่านออกเสียงตามลักษณะคำประพันธ์ที่ หลากหลายและวิเคราะห์คุณค่าด้านภาษา เนื้อหาและสังคม จำบทประพันธ์ที่มีคุณค่าไปใช้อ้างอิงได้ เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศ ทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างกว้างขวางเพื่อพัฒนา ด้านความรู้และการทำงาน มีมารยาทการอ่านและนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราว ในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้า

อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อ 1. สามารถเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนคำอธิบายชี้แจง แสดงความคิดเห็น แสดงการโต้แย้ง เขียนรายงาน และเขียนเชิงสร้างสรรค์รวมทั้งใช้กระบวนการเขียนพัฒนาการเขียน

ข้อ 2. มีมารยาทในการเขียนและมีนิสัยรักการเขียนและการศึกษาค้นคว้า รู้จักเลือกใช้ ภาษาเขียน เรียงความได้อย่างประณีต สนใจการศึกษาค้นคว้า รวบรวมบันทึก ข้อมูล จัดลำดับความคิด ขั้นตอนในการนำเสนอตามรูปแบบของงานเขียนประเภทต่าง ๆ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ พูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ข้อ 1. สามารถสรุปความจับประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ วินิจฉัยข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู สังเกตการใช้ น้ำเสียง กิริยาท่าทาง การใช้ถ้อยคำของผู้พูดและสามารถแสดง ทัศนะจากการฟังและดูที่รูปแบบต่างๆอย่างมีวิจารณญาณ

ข้อ 2. สามารถพูดนำเสนอความรู้ ความคิด การวิเคราะห์และการประเมิน เรื่องราวต่าง ๆ พูดเชิญชวน อวยพร และพูดในโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีเหตุผล ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน นำฟัง ตามหลักการพูด มีมารยาทการฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ข้อ 1. เข้าใจการสร้างคำไทยตามหลักเกณฑ์ของภาษา

ข้อ 2. สามารถใช้ประโยคสามัญและประโยคซับซ้อนในการสื่อสารได้ชัดเจน และสละสลวยข้อ 3. สามารถใช้ภาษาแสดงความคิดเห็น สร้างความเข้าใจ เจรจาต่อรองด้วยภาษา และกิริยา ท่าทางที่สุภาพ ใช้คำราชาศัพท์ได้ถูกต้องตามฐานะของบุคคล คิดไตร่ตรองและลำดับความคิดก่อนพูด และเขียน

ข้อ 4. เข้าใจธรรมชาติของภาษา การนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย ทำให้ภาษาไทยมีวงคำศัพท์เพิ่มมากขึ้น ตามความเจริญทางวิชาการและเทคโนโลยี

ข้อ 5. สามารถแต่งบทหรือกรองประเภทกาพย์ กลอน โคลงโดยแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์

ข้อ 6. สามารถร้องเล่นหรือถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านและบทกล่อมเด็กในท้องถิ่น อย่างเห็นคุณค่า

มาตรฐาน ท 4.2 สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความ สัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

ข้อ 1. สามารถใช้ทักษะทางภาษาในการแสวงหาความรู้ ระดมความคิด การประชุม การวิเคราะห์ การประเมิน การทำงานและใช้เทคโนโลยีสื่อสารพัฒนาความรู้ และใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อ 2. เข้าใจระดับของภาษาที่เป็นทางการและภาษาที่ไม่เป็นทางการและใช้ ภาษาพูด ภาษาเขียนได้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา ใช้ภาษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการพัฒนาความรู้ เห็นคุณค่าการใช้ตัวเลขไทย

ข้อ 3. ใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและพัฒนา บุคลิกภาพสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ยกย่องผู้ใช้ภาษาไทยอย่างมี คุณธรรมและวัฒนธรรม เข้าใจการใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลในวงการต่าง ๆ ในสังคม

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม ไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ข้อ 1. สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ ประเภทกลอน โคลง และกาพย์ บทละคร บทกวีร่วมสมัย และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บันเทิง บทความ พงศาวดาร และสามารถเลือกอ่านได้ตรงตามจุดประสงค์ของการอ่านใช้หลักการพิจารณาคุณค่าของงาน วรรณกรรม พิจารณาทั้งคุณค่าด้านวรรณศิลป์ เนื้อหาและคุณค่าทางสังคม และนำไปใช้ในชีวิตจริง

ความรู้เรื่องการอ่าน

1. ความหมายของการอ่าน

การอ่าน เป็นการแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความรู้ ความคิด ความเข้าใจ แล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การอ่านเป็นกระบวนการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง การอ่านจะสมบูรณ์ได้ ก็จะต้องครบกระบวนการขั้นตอนต่อไปนี้

1. การอ่าน
2. การมองเห็นตัวอักษร
3. เข้าใจความหมายของตัวอักษร
4. นำคุณค่าไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวัน

หากผู้ใดสามารถอ่านหนังสือให้เป็นไปตามกระบวนการดังกล่าวข้างบนนี้ (ครบทั้ง 4 ขั้นตอน) อย่างครบถ้วน ก็จะได้ชื่อว่า “อ่านหนังสือเป็น” นั่นก็คืออ่านอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

นวลอนงค์ บุญจรรยาศิลป์ (2544 : เว็บไซต์) กล่าวไว้ดังนี้

1. การอ่าน เป็นสะพานสู่การเรียนรู้
 2. การอ่าน เป็นหนทางสู่ปัญญา และ การอ่าน เป็นประตูสู่ความสำเร็จ
 3. การอ่านช่วยให้เรารู้จักโลกกว้างขึ้น ไม่ว่าสิ่งนั้นจะอยู่ใกล้หรือไกลเพียงใด เราสามารถรู้และเข้าใจได้ถ้าได้อ่านเรื่องราวของสิ่งนั้น ๆ
 4. การอ่านช่วยให้เราเข้าใจสิ่งต่างๆ แม้ว่าสิ่งนั้นจะสัมผัสได้หรือไม่ได้ มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ตาม
 5. การอ่านทำให้ได้รู้เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เกิดขึ้นหรือเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีต สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน และที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้เป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์
 6. การอ่านช่วยให้ได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ตลอดจนภาษาต่าง ๆ
 7. การอ่านยังมีผลต่อความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ ตลอดจนจินตนาการของผู้อ่าน
- นอกจากนี้การอ่านยังสามารถช่วยผ่อนคลายความเครียด ช่วยลดความเศร้า กำจัดความเหงา และเพิ่มความสนุกสนานเบิกบานใจให้แก่ผู้อ่านอีกด้วย จะเห็นว่าประโยชน์และคุณค่าของการอ่านนั้นมีมากมายมหาศาล ยิ่งไปกว่านั้น นักประสาทวิทยาและนักจิตวิทยาพัฒนาการหลายคน ได้ศึกษาพบว่า การอ่านดัง ๆ หรืออ่านออกเสียง ไม่ว่าจะเป็นการอ่านให้เด็กฟัง หรือให้เด็กอ่านเอง สามารถพัฒนาระดับสติปัญญาของเด็กได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าทำในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพราะเสียงที่ได้ยินจากการอ่านนั้นจะไปกระตุ้นเซลล์ประสาทในสมอง ทำให้เซลล์มีขนาดใหญ่ขึ้น และเพิ่มการแตกแขนงของเส้นใยประสาทมากขึ้น ทำให้มีการส่งคลื่นสัญญาณประสาทไปได้ดี และไกลขึ้น และถ้าหากได้ทำเป็นประจำสม่ำเสมอในบรรยากาศที่ดี นั่นคือไม่มีความเครียด ก็จะทำให้การเดินทางของคลื่นสัญญาณประสาทเป็นไปได้ดี มีผลให้สติปัญญาของเด็กดีขึ้น
- นอกจากนี้เนื้อเรื่องที่อ่านยังกระตุ้นให้เกิดการสร้างภาพหรือจินตนาการ ก่อให้เกิดความเชื่อมโยง เหตุการณ์และสามารถลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ได้ ส่งเสริมให้เกิดความคิดที่เป็นขั้นตอนและมีเหตุผล การอ่านจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ใหญ่ควรส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็ก ๆ ทุกคนรักการอ่าน

เป้าหมายของการอ่าน มีดังต่อไปนี้

1. การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง

การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง เป็นการอ่านเพื่อให้ตัวผู้อ่านมีความรู้ ความคิด วิจารณ์ญาณแล้วนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์เพื่อก่อให้เกิดความเจริญทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และความคิด การอ่านเพื่อพัฒนาความเพลิดเพลิน การอ่านหนังสือควรอ่านตั้งแต่คำนำ ของหนังสือ เพื่อจะได้ทราบความคิดความรู้สึก และจุดมุ่งหมายของผู้เขียน การอ่านหนังสือพิมพ์ มักจะอ่านเพียงพาดหัวข่าวและบรรณานำข่าวที่น่าสนใจ และสำคัญ จึงอ่านเนื้อข่าวโดยละเอียด การอ่าน เพื่อพัฒนาตนเอง ควรหมั่นฝึกฝนอยู่เสมอจะทำให้อ่านได้เร็วและจับใจความ ได้ดี

2. อ่านเพื่อพัฒนาตนเองในด้านความรู้

การอ่านเพื่อพัฒนาตนเองในด้านความรู้ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ ในชีวิตประจำวัน สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม ผู้ที่สนใจต้องการรู้เรื่องราวในด้านความรู้ต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยอ่านได้จากหนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือพิมพ์ รายสัปดาห์ ฯลฯ ซึ่งจะรายงานข่าวหลาย ๆ ด้าน ทั้งข่าวสังคม เศรษฐกิจ การเมือง บันเทิง กีฬา เทคโนโลยี การต่างประเทศ เป็นต้น

3. อ่านเพื่อพัฒนาตนเองในด้านอารมณ์

การอ่านเพื่อพัฒนาตนเองในด้านอารมณ์เป็นการอ่านที่เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ความรู้สึกจากความหยาบกระด้างให้ประณีตสุขุมขึ้นให้สามารถควบคุมอารมณ์รุนแรงได้ และมีความอ่อนไหวรู้สึกต่อสิ่งที่มีกระทบทั้งในด้านที่พึงพอใจ และไม่พึงพอใจ สารที่ให้ประโยชน์ ในด้านพัฒนาอารมณ์มักเป็นสารผ่อนคลายความเคร่งเครียด เช่น อ่านนิทาน คำกลอน บทกวีต่าง ๆ นวนิยาย เรื่องสั้น เป็นต้น

4. อ่านเพื่อพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรม

คุณธรรมเป็นเครื่องกำกับจิตใจของมนุษย์ให้ประพฤติปฏิบัติในด้านดีงาม เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้ เป็นชุมชนใหญ่ มนุษย์ชาติ จะเจริญขึ้นมาเป็นอารยชนไม่ได้เลย ถ้าปราศจากคุณธรรม งานเขียนเกี่ยวกับธรรมะ ศิลปะ คติธรรม สุภาษิตเหล่านี้เป็นงานเขียนคุณธรรม ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ความคิด และอารมณ์ช่วยขัดเกลา จิตใจให้ประณีตยิ่งขึ้น ทำให้ผู้อ่านเกิดวิจารณ์ญาณ ในด้านสติปัญญา พิจารณาได้ว่า อะไรดี อะไรชั่ว อะไรควร อะไรไม่ควร (กรรณิกา แก้วปานกัน. 2547 : 62)

2. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นพฤติกรรมการรับสารอย่างหนึ่ง กล่าวคือเป็นการรับรู้เรื่องราวโดยใช้สายตามองดูตัวอักษร แล้วสมองก็จะลำดับเป็นถ้อยคำ ประโยค และข้อความต่าง ๆ เกิดเป็นเรื่องราว ตามความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านแต่ละคน การอ่านช่วยให้เราสามารถติดตามความเคลื่อนไหว

ความก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายได้ทันต่อเหตุการณ์ ฉะนั้นการอ่านจึงเป็นความจำเป็นต่อชีวิต ของทุกคนในปัจจุบัน

การอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้และเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ การคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ประสบการณ์แก่ผู้อ่าน การอ่านที่มีประสิทธิภาพ ผู้อ่านจำเป็นจะต้องเข้าใจจุดมุ่งหมาย และความนึกคิดของผู้เขียน สามารถจับใจความสำคัญจากเนื้อหาที่อ่าน สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ทำได้อ่านได้ สามารถนำความรู้และความคิดที่ได้รับจากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การอ่านมีความสำคัญต่อตนเอง เพราะการอ่านทำให้เราได้รับความรู้ความเพลิดเพลิน มีความคิดทันโลก ทันเหตุการณ์ และเข้าสังคมได้ดี การอ่านมีความสำคัญต่อสังคม เพราะคนในสังคมจำนวนมากจะได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน และความจรรโลงใจจากการอ่าน ฉะนั้นสารที่อ่านในโอกาสสำคัญต่าง ๆ จะผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนไม่ได้ เพราะมักมีผู้นำไปอ้างอิงหรือเผยแพร่เป็นลายลักษณ์อักษรอยู่เสมอ หากผิดพลาดก็จะเป็นผลเสียหายได้

สรุป ความสำคัญของการอ่านได้ดังนี้

1. การอ่านเป็นการแสวงหาความรู้ที่ง่ายที่สุด เปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญที่จะไขไปสู่ดวงประทีปแห่งปัญญาได้ หากผู้ใดชอบอ่านหนังสือก็จะได้เปรียบผู้อื่น
2. การอ่านทำให้ผู้อ่านสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดี เพราะการอ่านช่วยเสริมบุคลิกภาพผู้อ่านได้ อย่างวิเศษ ยิ่งกว่านั้นการอ่านยังเป็นการพัฒนาตัวเองให้ตามสถานการณ์ของโลกได้อีกด้วย
3. การอ่านทำให้เกิดไหวพริบ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม รวดเร็วและถูกต้อง
4. การอ่านช่วยส่งเสริมความเข้าใจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้กลายเป็นคนช่างคิด ไตร่ตรอง ตลอดจนส่งเสริมความสนใจให้กว้างขวางขึ้น
5. การอ่านสามารถจะบันดาลให้ผู้อ่านกลายเป็นปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่ของโลกได้ แม้กระทั่งกลายเป็นมหาบุรุษของโลกไปได้ ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) กล่าวไว้ว่าการอ่านทำให้เป็นคนสมบูรณ์ (Reading Make a Full Man)
6. การอ่านช่วยขจัดโรคประสาทลงได้ ทั้งนี้เพราะการอ่านช่วยผ่อนคลายความเครียดลงได้

การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลิน มีอารมณ์ชื่นบานได้เป็นอย่างดี มีความสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ส่งเสริมความเข้าใจให้แจ่มแจ้ง
2. สร้างนิสัยให้เป็นคนช่างคิดและไตร่ตรอง

3. ส่งเสริมให้มีความสนใจกว้างขวางขึ้น

4. สร้างเสริมบุคลิกภาพผู้อ่านให้มั่นคงยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ทุกคนควรจะอ่านหนังสือเป็นประจำให้เกิดเป็นนิสัย เพราะการอ่านถือว่ามี ความจำเป็นต่อคนอย่างมาก บางท่านถึงกับกล่าวว่า การอ่านเป็นการเสพลิงประเสริฐประการหนึ่ง ฉะนั้นจึงน่าจะได้เสพลการอ่านให้ติดเป็นนิสัย อย่างน้อยก็จะได้ตระหนักว่า การอ่านมีความจำเป็น ต่อคนเราดังนี้

1. การอ่านช่วยให้ผู้อ่านสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม เหตุการณ์ สถานการณ์ ตลอดจนความเคลื่อนไหวของโลกได้ดี

2. การอ่านสร้างคนให้เป็นนักปราชญ์ขึ้นมาได้อย่างมหัศจรรย์ อย่างที่เขาเรียกว่า “ผู้เป็นพหูสูต” การอ่านช่วยสร้างคนให้สมบูรณ์ได้

3. ประเภทของการอ่าน

3.1 การอ่านออกเสียง ได้แก่ การอ่านที่ต้องเปล่งเสียงของตัวอักษรออกมาดัง ๆ สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ

3.1.1 อ่านออกเสียงตามปกติ

3.1.2 การอ่านตีบท

3.1.3 การอ่านทำนองเสนาะ

การอ่านออกเสียงมีความจำเป็นเมื่อต้องการฝึกทักษะการอ่าน เพื่อต้องการทราบ ว่า อ่านผิด อ่านถูกเพียงใด เช่น อ่านเสียงควบกล้ำ เสียงของ ร. และ ล. อ่านแบ่งวรรคตอนถูกหรือไม่ หรือไม่ ก็อ่านคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ว่าอ่านได้ถูกต้องตามลักษณะฉันทลักษณ์เพียงใด ตลอดจน อ่านเพิ่มความไพเราะซาบซึ้งรสแห่งถ้อยคำ

3.2 การอ่านในใจ คือ อ่านโดยไม่ต้องออกเสียง ถือว่าเป็นการอ่านเงียบ การอ่านในใจ มี ความจำเป็นต่อผู้เรียนมาก เพราะจะต้องอ่านในใจมากกว่าการอ่านออกเสียง การอ่านในใจเป็น กระบวนการที่จะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างสายตา สมองและใจ หากขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไป ก็จะทำให้การอ่านขาดประสิทธิภาพได้

4. การอ่านตามลักษณะและจุดมุ่งหมายการอ่าน

การอ่านหนังสือในชีวิตประจำวัน มีจุดมุ่งหมายในการอ่านแตกต่างกันไป บางครั้งอาจ จะอ่านเพื่อรับความบันเทิง เบิกบานใจ คือ อ่านเพียงผ่าน ๆ จับใจความเพียงคร่าว ๆ บางครั้งอาจ จะอ่านเพราะต้องการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งจะต้องมีความตั้งใจอย่างมาก แต่บางครั้งมีจุดมุ่งหมาย อื่นๆ จึงขอเสนอการอ่านตามจุดมุ่งหมายต่างๆพอเป็นสังเขปไว้ ดังนี้ (กิ่งกาญจน์ ลีรสุนทร. 2547 : 12-16)

4.1 การอ่านจับใจความสำคัญ

เป็นการอ่านเพื่อที่จะให้รู้เรื่องราวตลอดทั้งเรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ต้องจับประเด็นเรื่องให้ได้ว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไรหรือผลเป็นอย่างไร การอ่านจับใจความสำคัญ เป็นการอ่านที่สามารถรู้จุดประสงค์ของผู้เขียนว่าผู้เขียนต้องการแสดงความคิดเห็น เช่นไร แม้ผู้เขียนอาจจะบอกไว้แต่โดยทั่วไปแล้วผู้อ่านต้องเก็บความและตีความเอง

ปัจจุบันมนุษย์ได้รับสารต่าง ๆ จากสื่อหลากหลายชนิด ทั้งจากการฟัง การดู และการอ่านการรับสารจึงต้องใช้ความรู้ความคิดในการวิเคราะห์ ทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการวิเคราะห์สารคือ การอ่านจับใจความ และเนื่องจากภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ จึงควรฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความตั้งแต่ในระดับประถม เพื่อให้เกิดความชำนาญและจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ต่อไป

การอ่านจับใจความเป็นการอ่านที่มุ่งค้นหาสาระสำคัญของเรื่องหรือสื่อที่อ่าน ผู้อ่านจะต้องทราบว่าส่วนใดเป็นใจความสำคัญ ส่วนใดเป็นส่วนที่ขยายใจความสำคัญเพื่อให้เรื่องชัดเจนขึ้น การอ่านจับใจความสำคัญจึงเป็นหัวใจของการอ่านสื่อทุกประเภท

การอ่านจับใจความมีหลักว่า ผู้อ่านต้องสังเกตองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ คำ และความหมาย การเรียงลำดับคำ ประโยค ใจความสำคัญ รายละเอียดหรือส่วนขยาย ตลอดจนแนวคิดหลักหรือแนวคิดสำคัญของย่อหน้าหรือใจความที่อ่าน การอ่านจับใจความสำคัญควรเป็นการอ่านในใจ เพราะมุ่งจับสาระสำคัญของสิ่งที่อ่านให้เร็วที่สุด จึงควรมีการตั้งคำถามและตอบคำถามเพื่อดูว่า จำได้แค่ไหน เข้าใจ เพียงใด ถ้าตั้งคำถามได้ถูกก็จะได้คำตอบที่ต้องการ และถ้าตอบคำถามได้ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ตรงกันกับความคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อถึงผู้อ่าน

เทคนิคการฝึกอ่านจับใจความสำคัญวิธีหนึ่ง คือ การตั้งคำถามและคิดหาคำตอบ เมื่ออ่านสื่อหรือข้อความแล้ว ให้ตอบคำถามว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร เพื่อความเข้าใจ เมื่อตอบได้ถูกต้องแสดงว่าเข้าใจเรื่องที่อ่านแล้ว อาจเพิ่มคำถามประเภท ทำไม และถ้า เพื่อดูความสามารถในการวิเคราะห์ นำไปใช้ สังเคราะห์และประเมินค่า นอกจากฝึกตอบคำถามแล้ว อาจฝึกตั้งคำถามจากคำตอบที่ให้ไว้ได้อีกด้วย เพื่อฝึกการใช้ภาษาในการถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการ การฝึกตอบคำถามและตั้งคำถามนี้ควรให้เขียนเป็นประโยคสมบูรณ์ เพื่อฝึกทักษะในการเขียนให้ถูกต้องด้วย เนื้อเรื่องที่น่าสนใจให้อ่านควรให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน และให้ผู้เรียนหาเนื้อความหรือหัวข้อที่ตนเองสนใจมาได้อีกด้วย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรม เมื่อฝึกบ่อย ๆ จนเป็นนิสัยแล้วจะทำให้ผู้เรียนจับใจความสื่อที่อ่านได้รวดเร็ว และเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อไป

4.2 การอ่านวิเคราะห์

การอ่านวิเคราะห์ หมายถึง การอ่านเพื่อแยกแยะข้อความที่อ่านอย่างถี่ถ้วน เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้าง องค์ประกอบ หลักการและเหตุผลของเรื่อง จนสรุปได้ว่าแต่ละส่วนเป็นอย่างไร สัมพันธ์กันอย่างไร เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

การอ่านวิเคราะห์ช่วยให้เห็นภาพรวมและรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน ฝึกให้อ่านอย่างรอบคอบ ช่วยให้เข้าใจเรื่องนั้นอย่างแท้จริง ช่วยพัฒนาสติปัญญาเพราะต้องใช้เหตุผลในการอธิบายแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งทักษะในการอ่านนี้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และจะนำไปใช้ในการอ่านประเมินค่าต่อไป

การอ่านวิเคราะห์มีสาระสำคัญที่จะต้องพิจารณาอยู่ 4 ประเด็น ดังนี้

1. รูปแบบคำประพันธ์ พิจารณาเกี่ยวกับลักษณะคำประพันธ์ที่ใช้ขนบนิยมในการดำเนินเรื่อง และรูปแบบของภาษาที่ใช้
2. เนื้อหา พิจารณาโครงสร้างของเนื้อหา โครงเรื่อง แนวคิด จุดมุ่งหมาย เนื้อเรื่องข้อขัดแย้งและข้อคิดเห็นของผู้เขียน ส่วนงานเขียนบันเทิงคดี จะพิจารณาเกี่ยวกับ โครงเรื่อง แนวคิด เนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉาก บรรยากาศและบทเจรจา
3. กลวิธีแต่ง พิจารณาถึงความชำนาญในการเขียน เช่น การตั้งชื่อเรื่อง วิธีเล่าเรื่อง วิธีการดำเนินเรื่อง การจบเรื่อง การนำเสนอที่แปลกใหม่
4. การใช้ภาษา พิจารณาถึง ความสามารถในการใช้ภาษา เช่น การใช้คำ + ประโยคสำนวนโวหาร เป็นต้น

4.3 การอ่านตีความ

พิทยา ลิ้มมณี (2547 : 4-6) ให้ความหมายของการอ่านตีความไว้ดังนี้

การอ่านตีความเป็นศิลปะการอ่านขั้นสูงที่แสดงถึงความสามารถของผู้อ่าน ในการเข้าใจเนื้อหา สาระ เจตนา และน้ำเสียงของผู้เขียนที่ปรากฏในงานเขียน ทั้งยังสามารถแสดงความคิดเห็นสืบเนื่องเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านนั้นอย่างคมคายลึกซึ้ง

การอ่านตีความ หมายถึง การเก็บความเดิมมาบันทึกใหม่ เรียบเรียงใหม่ หรือร้อยกรองใหม่ เป็นการมองเรื่องราวเดิมในแง่ใหม่ ค้นหาและเปรียบเทียบทั้งความสำคัญและความสัมพันธ์ของส่วนย่อยจนสามารถย้อนย่อเรื่องต่าง ๆ เป็นข้อสรุปได้

การอ่านตีความ คือ การอ่านที่ผู้อ่านจะต้องใช้สติปัญญาตีความหมายของคำ และข้อความทั้งหมด โดยพิจารณาถึงความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝงที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อความหมาย ซึ่งทั้งนี้ผู้อ่านจะสามารถตีความหมายของคำสำนวนได้ถูกต้องหรือไม่นั้น จำเป็นต้องอาศัยเนื้อความแวดล้อมของข้อความนั้น ๆ บางครั้งต้องอาศัยความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ

การอ่านตีความ เป็นการอ่านเพื่อหาความหมายที่ซ่อนเร้น หรือหาความหมายที่แท้จริงของสาร โดยพิจารณาข้อความที่อ่านว่าผู้เขียนมีเจตนาให้ผู้อ่าน เกิดความคิดหรือความรู้ อะไรนอกเหนือไปจากการรู้เรื่อง

ความสำคัญของการอ่านตีความ

1. ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านได้หลายด้านหลายมุม
2. ทำให้เห็นคุณค่าและได้รับประโยชน์จากสิ่งที่อ่าน
3. ช่วยฝึกการคิดไตร่ตรองหาเหตุผล
4. ทำให้มีวิจารณญาณในการอ่าน

ประเภทของการอ่านตีความ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การอ่านออกเสียงอย่างตีความ (การอ่านตีบท) เป็นการอ่านแบบทำเสียงให้สมบทบาท ใส่อารมณ์กับบทที่อ่านและความรู้สึกให้เหมาะสม
2. การอ่านตีความเป็นการอ่านที่ต้องศึกษาทำความเข้าใจงานเขียนทุกแง่ทุกมุมเพื่อตีความเป็นพื้นฐานของการอ่านออกเสียงอย่างตีความ

ความรู้เกี่ยวกับการอ่านตีความ มีดังนี้

1. เสียง (คำ) และความหมาย เสียงของคำที่แตกต่างกัน ย่อมสื่อความหมายที่แตกต่างกัน ผู้อ่านต้องวิเคราะห์ว่าเสียงของคำที่ผู้เขียนใช้นั้น สัมพันธ์กับความหมายอย่างไร
2. ภาพพจน์ ผู้อ่านต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องภาพพจน์ ซึ่งจะช่วยให้การอ่านตีความมีความกว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น ภาพพจน์ อุปมา อุปลักษ์ณ์ นามนัย อธิพจน์ บุคลาธิษฐาน เป็นต้น
3. สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ในทางวรรณกรรม หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมักจะเป็นรูปธรรม ที่เป็นเครื่องแทนนามธรรม เช่น ดอกไม้แทนหญิงงาม พระเพลิงแทนความรื่องแรง ฯลฯ แบ่งเป็นสัญลักษณ์ตามแบบแผน และสัญลักษณ์ส่วนตัว
4. พื้นหลังของเหตุการณ์ คือ ความเป็นไปในสมัยที่งานเขียนเรื่องนั้นได้แต่งขึ้นรวมถึงลัทธิความเชื่อ สภากฎุมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และความเป็นอยู่ของยุคสมัยนั้น ๆ
5. ความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านตีความ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประวัติผู้แต่ง ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา ปรัชญา ศาสนา
6. องค์ประกอบที่ทำให้การอ่านตีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความสนใจ ประสบการณ์ จินตนาการ เจตคติ ระดับสติปัญญา ความรู้และวัย
7. เกณฑ์การพิจารณาการอ่านตีความ การตีความงานเขียน ความผิดถูกไม่ใช่เรื่องสำคัญ อยู่ที่ที่มีความลึกซึ้งกว้างขวางและมีความสมเหตุสมผล

กลวิธีการอ่านตีความ มีดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อการตีความ หมายถึง การพิจารณารูปแบบเนื้อหา
กลวิธีการแต่ง และการใช้ภาษาของงานเขียน
2. พิจารณารายละเอียดของงานเขียน จะต้องพิจารณารายละเอียดต่าง ๆ คือ
 - 2.1 พิจารณาว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง เรื่องใดเป็นข้อคิดเห็น ตลอดจน
ความรู้สึก และอารมณ์ของผู้เขียน ซึ่งอาจแสดงออกโดยตรง หรือแสดงออกโดยผ่านพฤติกรรม
ของตัวละคร
 - 2.2 วิเคราะห์และรวบรวมปฏิกิริยาของผู้อ่านที่มีต่องานเขียน เป็นการที่
ผู้อ่านวิเคราะห์ตัวเอง
 - 2.3 การพิจารณาความคิดแทรก หมายถึง การพิจารณาข้อความรู้ความคิด
ที่ผู้เขียนมีไว้ในใจ แต่ไม่ได้เขียนไว้ในงานเขียนนั้นตรง ๆ
3. การตีความงานเขียน นำข้อมูลต่าง ๆ ประมวลเข้าด้วยกัน เพื่อทำให้เกิด
ความเข้าใจแล้วตีความงานเขียน ว่าผู้เขียนส่งสารอะไรมาให้แก่ผู้อ่าน
4. การแสดงความคิดเสริม เป็นการที่ผู้อ่านแสดงความคิดของผู้อ่านเอง
โดยที่กระบวนการอ่านตีความนั้นมีส่วนช่วยยู่ให้คิด เป็นความรู้ ความคิดเห็น ความรู้สึกหรืออารมณ์
ที่เกิด ขึ้นใหม่

การอ่านตีความมีหลักเกณฑ์ในการอ่านดังนี้

1. อ่านเรื่องที่จะตีความนั้นให้ละเอียด แล้วพยายามจับประเด็นสำคัญให้ได้
2. ขณะที่อ่านต้องพยายามคิดหาเหตุผลและใคร่ครวญอย่างรอบคอบ
แล้วนำมาประมวลเข้ากับความคิดของตนเองว่า ข้อความหรือเรื่องนั้นมีความหมายถึงสิ่งใด
3. พยายามทำความเข้าใจกับถ้อยคำที่เห็นว่ามีสำคัญและจะต้องไม่ลืม
ตรวจสอบบริบทด้วยว่า บริบทหรือสิ่งแวดล้อมนั้นได้กำหนดความหมายของคำนั้นอย่างไร
4. ต้องระลึกไว้เสมอว่า การตีความไม่ใช่การถอดคำประพันธ์
เพราะการตีความเป็นการจับเอาแต่ใจความสำคัญและคงไว้ซึ่งคำของข้อความเดิม
5. การเขียนเรียบเรียงถ้อยคำที่ได้จากการตีความนั้นจะต้องให้มีความหมาย
ชัดเจน
6. การตีความไม่ว่าจะเป็นการตีความเกี่ยวกับเนื้อหาหรือเกี่ยวกับน้ำเสียงก็
ตามเป็นการตีความตามความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของผู้ตีความเอง ดังนั้น ผู้อ่านจึงอาจจะ
ไม่เห็นพ้องด้วยก็ได้

ตัวอย่าง เห็นช้างงี้ อย่าชี้ตามช้าง ตีความได้ว่า จะทำอะไรควรดูฐานะ
 ของตน ไม่ควรเอาอย่างคนอื่นที่มีฐานะดีกว่าเรา (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคณะ. 2548 : 119)

4.4 การอ่านในใจ

การอ่านในใจเป็นการทำความเข้าใจสัญลักษณ์ที่มีผู้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์
 อักษร รูปภาพ และเครื่องหมายต่าง ๆ แล้วผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจโดยแปลสัญลักษณ์ที่บันทึก
 ไว้ให้ตรงตามความต้องการของผู้บันทึก การอ่านในใจจึงใช้เพียงสายตากวาดไปตามตัวอักษร
 หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ แล้วใช้ความคิดแปลความ ตีความ รัสสารต่างๆที่นั้น เพื่อเป็นประโยชน์
 ในการได้รับความรู้ ความคิด และความบันเทิง อันเป็นจุดมุ่งหมายของการอ่านโดยทั่วไป

การอ่านที่จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายในการอ่าน ไม่ว่าจะเป็
 การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อหาคำตอบหรือเพื่อความบันเทิงได้นั้น ผู้อ่านต้องอ่านอย่างมี
 ประสิทธิภาพ วิธีที่จะช่วยให้อ่านอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้อ่านต้องสามารถจับใจความสำคัญ
 ของเรื่องที่อ่านได้ ต้องรู้ว่าเรื่องที่ตนอ่านนั้นผู้เขียนกล่าวถึงอะไร มุ่งเสนอความคิดหลักว่าอย่างไร
 ผู้อ่านจึงควรฝึกจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านให้ได้ถูกต้องตรงประเด็นและฝึกอย่างสม่ำเสมอ
 เพื่อให้สามารถจับใจความจากข้อความที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง
 ในการแสวงหาความรู้หรือความบันเทิงในเวลาอันจำกัด (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคณะ. 2548 :
 67)

หลักเกณฑ์การอ่านในใจ มีดังนี้

1. ต้องตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านแต่ละครั้งไว้ให้ชัดเจนแน่นอนเพราะ
 วัตถุประสงค์จะช่วยให้ผู้อ่าน อ่านได้อย่างถูกต้อง
2. ต้องมีสมาธิตลอดเวลาในการอ่าน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้สายตา สมอง
 และใจได้สัมพันธ์กันตลอดเวลา จะทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพ
3. ไม่ควรใช้ไม้หรือนิ้วชี้ตัวอักษรขณะที่อ่าน เพราะจะทำให้อ่านได้ช้า
 ขาดความแม่นยำ และที่สำคัญจะทำให้คิดเป็นนิสัย
4. ไม่ควรทำปากขมูบขมิบ เพราะจะทำให้เหนื่อยและเมื่อยล้าเร็วกว่าปกติ
 และอ่านได้ช้า
5. พยายามฝึกสายตาเวลาอ่าน โดยจกจุดจับสายตา (Fixation) ให้น้อยลง
 ขณะเดียวกันก็ให้เพิ่มช่วงสายตา (Eye Span) ให้กว้างขึ้น นั่นก็คือ ให้พยายามอ่านเป็นวรรค ๆ
 หรือเป็นข้อความ ๆ หรือไม่ก็อ่านเป็นประโยค ๆ มิใช่อ่านเป็นคำ ๆ
6. พยายามอ่านข้อความให้ถูกต้องเพียงครั้งเดียว ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้อ่านซ้ำ
 ครั้งที่สองอีก (Regression) เพราะจะทำให้อ่านได้ช้า

7. พยายามเปลี่ยนบรรทัดให้แม่นยำ หากไม่แม่นยำก็ทำให้อ่านได้ช้า
8. เมื่ออ่านจบย่อหน้าหนึ่ง ๆ ควรจะได้ประเมินผลการอ่านว่าได้อะไรบ้าง โดยสรุปประเด็นความหรืออย่างน้อยก็ให้ถามเอง ตอบเอง ด้วยคำถาม 5 W 1 H
9. น่าจะได้ทำสถิติการพัฒนาการอ่านไว้ด้วยจะดี อาจประเมินผลด้วยวิธีใช้เวลาเป็นหลัก หรือใช้เนื้อหาของสารเป็นหลักก็ได้

อย่างไรก็ตามการอ่านจะมีประสิทธิภาพเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น สภาพของผู้อ่าน อันได้แก่สภาพร่างกาย อารมณ์ พื้นฐานความรู้ ตลอดจนการปลูกสมาธิขณะที่ย่าน บางครั้ง ก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม เช่น แสงสว่างเพียงพอไหม เสียงรบกวนมีหรือไม่ บรรยากาศ เป็นอย่างไร กลิ่นรบกวนไหม ตลอดจนสถานที่อ่านนิ่งหรือเคลื่อนไหวตลอดเวลา เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับข่าวสารที่อ่านนั้นด้วยว่า ขนาดสั้น ยาว เพียงใด ยากหรือง่าย ลักษณะของตัวอักษรที่เขียนหรือพิมพ์เป็นอย่างไร เป็นต้น

4.5 การอ่านประเมินค่า

การอ่านประเมินค่าเป็นการอ่าน เพื่ออธิบายลักษณะดี ลักษณะบกพร่อง ของงานเขียนในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเนื้อเรื่อง ด้านความคิดเห็น ด้านทำนองแต่ง เป็นต้น อธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจ แล้วต้องวินิจฉัยว่างานนั้น เขียนดีหรือไม่ดี ผู้ประเมินค่าจะต้องหยิบยก ส่วนประกอบที่สำคัญมาวิพากษ์วิจารณ์ทุกแง่ทุกมุม เพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตามและเห็นดีเห็นงาม ตามมุมมองของผู้ประเมินค่า สรุปประเด็น ความหมาย ประเภท

4.5.1 การอ่านประเมินค่าทั่วไป

- 1) ต้องอาศัยหลักเกณฑ์
- 2) ต้องมีความสามารถในการอ่าน ใช้วิจารณ์ญาณใคร่ครวญทุกแง่ทุกมุม ของงานเขียน

3) ต้องค้นหาข้อดี ข้อบกพร่องของงานเขียนให้ได้

4.5.2 หลักการอ่านประเมินค่างานเขียน 4 ประเด็น

- 1) การพิจารณาส่วนประกอบและเนื้อหา
- 2) การพิจารณาถ้อยคำภาษา
- 3) การพิจารณากลวิธีการดำเนินเรื่อง
- 4) การพิจารณาคูณค่าของงานเขียน

4.5.3 การอ่านประเมินค่า ช่วยให้เกิดงานเขียนที่สร้างสรรค์ ทำให้ผู้แต่งสร้างสรรค์ งานคุณภาพเพื่อผู้อ่าน และช่วยให้งานเขียนแพร่หลายยิ่งขึ้น

4.5.4 คุณสมบัติของผู้ประเมินค่า

- 1) มีความรู้เกี่ยวกับผลงานที่ประเมินค่า

- 2) รู้หลักการประเมินค่า หรือหลักการวิพากษ์วิจารณ์
- 3) มีความรอบรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ
- 4) เป็นนักอ่านและสนใจงานทุกประเภท
- 5) มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

5. การพัฒนาสมรรถภาพการอ่าน

5.1 ความหมายของการพัฒนาการอ่าน

ทาสกร เกิดอ่อน และคณะ (2548 : 119 – 142) กล่าวว่า การพัฒนาการอ่านหรือการพัฒนาสมรรถภาพในการอ่าน หมายถึง การพยายามเรียนรู้ ฝึกฝนด้วยตนเองหรือฝึกฝนผู้อื่น ให้สามารถยกระดับทักษะการอ่านจากระดับ พื้นฐานเบื้องต้น คือ อ่านออก เขียนได้ ให้เข้าสู่ระดับสูงขึ้นไปตามลำดับ คือ อ่านได้แตกฉาน คล่องแคล่ว รวดเร็ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความ เก็บความคิดรวบยอดได้ วิจัย และวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้ว่า ถูกต้อง มีเหตุผล เชื่อถือได้หรือไม่ คัดเลือกและนำสารที่อ่านไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดพัฒนาการด้านต่างๆ ของตนเองและช่วยพัฒนาสังคมได้ นักวิชาการทางภาษาศาสตร์บางท่านได้นับการสร้างทักษะพื้นฐานอยู่ในกระบวนการพัฒนาการอ่านด้วย

5.2 การพัฒนาสมรรถภาพการอ่าน

ความสามารถในการอ่านหรือสมรรถภาพในการอ่าน ล้วนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆหลายประการ โดยเฉพาะการสร้างนิสัยรักการอ่านและการรวบรวมสมาธิในการอ่านหนังสือ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะกระตุ้นใจให้แต่ละคนเกิดความรักและต้องการอ่านหนังสือในปริมาณและคุณภาพมากขึ้นแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาสมรรถภาพการอ่านของเราอีกมาก

5.3 สมรรถภาพการอ่าน มีดังนี้

5.3.1 สมรรถภาพด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาษา หมายถึง ต้องมีความรู้ความเข้าใจ คำศัพท์ ประโยค ลักษณะของโครงสร้างการเขียน รูปแบบของข้อความที่อ่าน ว่ามีวัตถุประสงค์และกลวิธีเสนอข้อมูลอย่างไร เข้าใจการสื่อความหมายจากถ้อยคำสำนวนที่เลือกเฟ้นมาใช้ มีความรู้ความสามารถภาษาไทยเป็นความสามารถระดับพื้นฐาน การอ่านในระดับที่สูงขึ้น ผู้อ่านต้องมีการพัฒนาสมรรถภาพการอ่านและสามารถจับใจความสำคัญได้ตรงประเด็นของเรื่อง ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน ซึ่งต้องอาศัยการตีความหมายถ้อยคำสำนวนโวหารระดับสูงเช่นกัน ดังนั้น ต้องพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาตามลำดับดังนี้

5.3.1.1 ความรู้เกี่ยวกับคำและหน่วยคำ

5.3.1.2 ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างประโยคและการใช้วรรคตอน

5.3.1.4 ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและการใช้ย่อหน้า

5.3.2 สมรรถภาพด้านความเข้าใจโครงสร้างข้อเขียน คือ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ บทอ่านแต่ละประเภท ซึ่งจะมีการใช้สำนวนโวหารแตกต่างกันไป เพื่อแสดงเอกลักษณ์แบบแผน กลวิธีการเสนอรูปแบบและเนื้อความของเรื่องอย่างประณีต จึงต้องเข้าใจลักษณะแตกต่างของ ข้อเขียนดังกล่าวด้วย จะช่วยให้การอ่านสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรื่องมากยิ่งขึ้น การส่งสารโดยใช้ภาษาเรียบเรียงความคิด รายละเอียด ให้มีสัมพันธ์ภาพรูปแบบต่างๆ เช่น จดหมาย บทความ นิทาน เรื่องสั้น ฯลฯ การพิจารณาเกี่ยวกับเนื้อความภาษาที่เกิดจากการเชื่อมโยง ประโยคให้สัมพันธ์กันตามรายละเอียดของเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยการพิจารณา ดังต่อไปนี้

5.3.2.1 การพิจารณารูปลักษณ์และระเบียบวิธีการใช้ภาษา

5.3.2.2 การพิจารณาลักษณะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประโยค

5.3.2.4 การพิจารณาลีลาและแบบแผนการใช้โวหารของข้อเขียน

5.4.4 สมรรถภาพในการคิดและภูมิปัญญาของผู้อ่าน พฤติกรรมของผู้อ่านในขณะที่กำลังอ่านเรื่องต่างๆ อยู่ ณ นั้น ส่วนใหญ่จะใช้ความรู้ ความคิดที่เป็นประสบการณ์เดิมของตน ประกอบกับการรับรู้และซึมซับกับความคิดใหม่ ๆ แล้วจึงถ่ายทอดความเข้าใจที่ได้รับมาไปจัดกลุ่ม เป็นความคิดใหม่ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องสำรวจตนเอง ดังนี้

5.4.4.1 ความรู้รอบตัวและความถนัดเฉพาะสาขาวิชา

5.4.4.2 ทักษะการอ่าน

5.4.4.4 ความรู้ด้านภูมิหลังและประสบการณ์ของผู้เขียน

5.4.4.4 ความเข้าใจด้านภูมิหลังทางวัฒนธรรม

5.4.4.5 ความสามารถในการคิดของผู้อ่าน

สรุป การอ่านประเมินค่าและการพัฒนาสมรรถภาพการอ่าน เป็นกระบวนการเรียนรู้ และฝึกฝนตนเองหรือผู้อื่นให้สายตาและสมองสามารถพัฒนาศักยภาพในการดูสัญลักษณ์ ของการสื่อสาร โดยเฉพาะตัวหนังสือในการรับรู้และแปลความหมายได้อย่างแจ่มแจ้ง ทั้งความหมายตามตัวหนังสือและนัยอื่นที่แฝงอยู่ในข้อความนั้น ๆ วิเคราะห์เนื้อหาที่อ่าน สามารถ แยกแยะได้ว่า ส่วนใดเป็นแก่น ส่วนใดเป็นพลความ ส่วนใดเป็นข้อคิดเห็น ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ประเมินหรือวิจารณ์ได้ว่า เนื้อหานั้นผิดหรือถูกต้องตามหลักวิชาและข้อเท็จจริง ผิดหรือถูกต้องตามหลัก ศีลธรรม ทันหรือไม่ทันต่อเหตุการณ์และมีคุณค่าอย่างไรบ้าง บูรณาการหรือสังเคราะห์สิ่งที่อ่านได้ ว่า ก่อให้เกิดความคิดใหม่ที่ก้าวหน้าได้เพียงไรและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณค่า สมบูรณ์

6. มารยาทในการอ่าน

การอ่านในชีวิตประจำวัน มีทั้งการอ่านในใจและการอ่านออกเสียง การอ่านจะต้องมีความระมัดระวังในการปฏิบัติตน เช่น การจัดหาที่นั่งให้สะดวกสบายและถูกสุขลักษณะ อ่านหนังสือในระยะเวลาที่เหมาะสมกับสายตา นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงมารยาทการอ่านอีกด้วย ข้อพึงปฏิบัติ และมารยาทการอ่านที่สำคัญ มีดังนี้

1. ไม่อ่านเสียงดังจนรบกวนผู้อื่น
2. ออกเสียงถูกต้องชัดเจน ตามอักขรวิธี และการเว้นวรรคตอน
3. กรณีอ่านหนังสือในห้องสมุด ต้องไม่ส่งเสียงหรือทำเสียงดังรบกวนผู้อื่น
4. เลือกอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
5. อ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ มีเหตุผล ไม่หลงเชื่อในสิ่งมกมายไร้เหตุผล
6. ระมัดระวังในการถือหนังสือมิให้เกิดความเสียหาย
7. ถ้าต้องการเรื่องหนึ่งเรื่องใดจากหนังสือ อาจเพื่อนำไปเป็นหลักฐานอ้างอิง ควรถ่ายสำเนาไว้ ไม่ควรฉีกออกไปจากเล่ม
8. การแสดงความคิดเห็นในการอ่านต้องมีเหตุผล ไม่มีอคติในการอ่าน
9. เมื่อนำเนื้อหาส่วนหนึ่งส่วนใดจากเรื่องที่อ่านไปใช้อ้างอิงในงานเขียน เช่น รายงานควรใส่อ้างอิงให้ถูกต้องตามหลักการ เพื่อให้เกียรติผู้เขียน
10. ถ้าบังเอิญทำหนังสือเสียหาย ควรซ่อมหนังสือให้ถูกต้องตามวิธีการซ่อมหนังสือเพื่อมิให้หนังสือชำรุดยิ่งขึ้น

7. การสร้างนิสัยรักการอ่าน

การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านนี้ ต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก โดยผู้ปกครองผู้ใหญ่ในบ้าน ครูอาจารย์ ตลอดจนสื่อต่าง ๆ ในสังคมควรส่งเสริม การเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน แต่ละระดับ ย่อมมีส่วนจูงใจให้เด็กอยากอ่านอยากรู้อยากเห็น อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อจะได้เป็นนักอ่านที่ดีต่อไป

ในวัยแรกเริ่มหัดอ่านนั้น ผู้ใหญ่อาจเร้าความสนใจด้วยหนังสือที่มีภาพประกอบสวย ๆ หนังสือการ์ตูนนิทานที่สนุกสนานมีภาพประกอบ หรือเมื่อเริ่มโตขึ้นเริ่มมีหนังสือสารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น ที่ตรงกับความสนใจ ทำให้เขาเกิดความรู้สึกว่าหนังสือนั้นมีประโยชน์ มีคุณค่า และมีความหมายต่อเขามาก การเลือกหนังสือเข้าห้องสมุดให้เหมาะสมกับวัยผู้เรียน จะมีส่วนอย่างมาก ในการจูงใจให้เด็กเข้าห้องสมุด และหยิบหนังสือมาอ่านจนเกิดความเคยชินกับการอ่าน หนังสือที่เหมาะสมกับวัยและรสนิยมของเด็กจะช่วยทำให้เด็กรักและมีความสุขกับการอ่านหนังสือ เมื่อเขาโตขึ้นก็ควรได้รับการปลูกฝังให้รักการอ่านด้วยตัวเอง ดังนี้

1. ร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น อ่านแล้วนำเรื่องมาเล่าต่อ ขณะทีอ่านควรบันทึก ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง แนวคิดสำคัญของเรื่องและคุณค่า ฯลฯ ลงในบัตรทุกครั้ง
2. จดบันทึก ข้อความ ถ้อยคำ เรื่องราว ข้อคิด ความรู้ที่มีประโยชน์ หรืออาจลืมได้ง่าย เก็บไว้เพื่อเตือนความจำหรือเป็นแบบให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้
3. ใช้พจนานุกรมและสารานุกรมช่วยในกรณีที่พบถ้อยคำ ลำนวน หรือคำศัพท์ยากที่ไม่เข้าใจความหมาย หรือต้องการตรวจสอบความถูกต้อง
4. ตำรวจสมาธิในการอ่าน เพื่อจับสาระสำคัญ หรือสารประโยชน์อื่น ๆ ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
5. ปรับอารมณ์ให้สอดคล้องกับข้อเขียน เพื่อสร้างจินตนาการและความเข้าใจให้ลึกซึ้งขึ้น
6. รู้จักลักษณะเฉพาะของวรรณกรรม เข้าใจศิลปะของการใช้ภาษาในคำประพันธ์ รวมทั้งถ้อยคำโวหารในงานนั้นๆ
7. สะสมประสบการณ์และความรู้เชิงภาษาให้กว้างขวางและมากพอจนสามารถเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว ราบรื่นจากการอ่านได้อย่างซาบซึ้ง

การเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน

การเสริมสร้างลักษณะนิสัยรักการอ่าน สามารถทำได้ด้วยวิธีการดังนี้

1. รักการอ่านเป็นชีวิตจิตใจ

ทุกครั้งที่มีมองเห็นหนังสือหรือวัสดุการอ่านใดก็ตาม ขอให้นักเรียนสร้างความรู้สึกรู้สึกว่าเป็นเพื่อนที่ดี เป็นสิ่งที่มีคุณค่า สมควรอ่าน ยิ่งอ่านมากก็ทวีประโยชน์แก่ตนเอง ยิ่งกว่านั้นนักเรียนทราบหรือไม่ว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งอดีตและปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะมีคุณสมบัติที่เหมือนกันประการหนึ่ง คือเป็นผู้ที่รักการอ่าน หากต้องการที่จะประสบความสำเร็จก็ขอให้เริ่มอ่านและรักการอ่านตั้งแต่นี้

2. สร้างนิสัยใฝ่รู้

เมื่อเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการอ่านแล้ว จะต้องมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ และคิดเสมอว่าความรู้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงต้องเอาใจใส่ติดตามเป็นประจำ มิฉะนั้นจะเป็นคนล้าหลัง นอกจากนั้นจะต้องรู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งนอกและในโรงเรียน ความรู้ดังกล่าวอาจเป็นความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังเรียน และความรู้โดยทั่วไปที่จะช่วยเสริมให้เป็นคนรอบรู้ด้วย

3. เตรียมความพร้อมทุกด้าน

ก่อนการอ่านทุกครั้งควรสำรวจความพร้อมของตนด้วยว่ามีมากน้อยเพียงใด ความพร้อมที่กล่าวถึงนี้หมายรวมถึงความพร้อมทางกาย ทางใจ และสภาพแวดล้อม

1. ความพร้อมทางกาย ได้แก่ สุขภาพดี ไม่มีปัญหาด้านสายตา หรือหากมีปัญหาที่ควรปรึกษาแพทย์
2. ความพร้อมทางใจ ได้แก่ ต้องมีจุดมุ่งหมายแน่ชัดในการอ่านว่าอ่านข้อความนี้เพื่ออะไร เพื่อความรู้ เพื่อสอบ หรือเพื่อความบันเทิง เป็นต้น นอกจากนั้นต้องมีสมาธิในการอ่านปราศจากความกังวลใดๆ
3. ความพร้อมทางสภาพแวดล้อม หมายถึง ควรเลือกอ่านในสถานที่ที่เหมาะสมกับการอ่าน บรรยากาศดี แสงสว่างเพียงพอ และปราศจากเสียงรบกวน แต่หากไม่สามารถหาสภาพแวดล้อมที่ดีพร้อมได้ก็มีใช้ว่าจะไม่ต้องอ่าน เพราะความจริงสิ่งที่สำคัญมากในการอ่านคือสมาธิ หากผู้อ่านมีสมาธิดีแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพแวดล้อมใดย่อมไม่หวั่นไหวและสามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. จัดสรรเวลาในการค้นคว้า

การแบ่งเวลาไว้สำหรับศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองเป็นเรื่องที่สำคัญ หากเป็นไปได้ ควรหาช่วงเวลาที่ตนเห็นว่าเหมาะสม โดยควรกำหนดไว้ให้ค้นคว้าทุกวัน เพื่อความต่อเนื่อง เมื่อถึงเวลา ก็จะเกิดความพร้อมที่จะค้นคว้า ในที่สุดก็จะกระทำจนเป็นนิสัย สำหรับนักเรียนนั้น การแบ่งเวลาเพื่อการศึกษา ค้นคว้าและพัฒนาตนเอง อาจทำได้ 2 ลักษณะ คือ

 1. การแบ่งเวลาในการทบทวนทำความเข้าใจกับบทเรียน นักเรียนต้องพิจารณาว่าควรใช้เวลาดูหนังสือในช่วงใดที่จะดีที่สุดที่สุด คือมีสมาธิในการอ่านและทำความเข้าใจได้ดี
 2. การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง นักเรียนต้องกำหนดว่าควรใช้เวลาช่วงใด อาจใช้เวลาที่อยู่ในโรงเรียนเข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม หรืออาจจะไปใช้บริการห้องสมุดจากหน่วยงานอื่นก็ได้ หากนักเรียนสนใจหนังสือบางเล่มเป็นพิเศษก็อาจซื้ออ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเอง
5. นำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์

ความรู้ที่สะสมได้จากการศึกษาค้นคว้า ควรจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งในการเรียนและในชีวิตประจำวัน เพราะยิ่งนำความรู้มาใช้มากเพียงใด ก็ยิ่งทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมากขึ้นเพียงนั้น ทั้งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองด้วย

การจะฝึกนิสัยรักการอ่านให้ได้ครบทั้ง 5 ประการ และฝึกโดยต่อเนื่องนั้น คงจะต้องใช้เวลาและความตั้งใจจริงของผู้ฝึกด้วย ดังนั้น หากนักเรียนต้องการจะเป็นนักอ่านที่ดี และต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตก็ควรเริ่มต้นฝึกฝนโดยไม่ทอดทิ้ง

สรุป

การอ่านเป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคน ถ้าคนไทยมีนิสัยรักการอ่าน อ่านมาก อ่านอย่างสม่ำเสมอ ที่สำคัญคือ รู้จักเลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศที่มีคุณค่า ก็จะทำให้เป็นผู้มีความรู้และสามารถใช้ความรู้ที่ได้จากการอ่านมาพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศชาติในที่สุด

8. แนวทางพัฒนาทักษะการอ่าน

การอ่านเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยาก แต่คนเป็นจำนวนมากไม่ค่อยรักการอ่าน นักเรียน ซึ่งอยู่ในวัยเรียน จะได้รับความรู้จากการอ่านเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องฝึกฝนตนให้เป็นนักอ่าน มีความอยากอ่าน จนติดเป็นนิสัยรักการอ่านไปตลอดชีวิต

แนวทางพัฒนาทักษะการอ่าน ควรดำเนินการดังนี้

1. สร้างนิสัยในการอ่านด้วยวิธีง่ายๆ คือ

1.1 เริ่มต้นอ่านหนังสือที่ตนชอบด้วยการซื้อเป็นสมบัติส่วนตัวหรือเข้าห้องสมุด
เมื่อมีเวลาว่าง

1.2 อ่านหนังสือทุกประเภทในเวลาว่าง นอกเหนือจากหนังสือเรียนหรือหนังสือ
ที่ชอบ

1.3 อ่านประกาศต่างๆ ในสถานที่ที่เข้าไปติดต่อ

2. เข้าร่วมกิจกรรมอ่านออกเสียง อ่านบทหรือยกเรื่อง ร้อยแก้ว ความเรียง เช่น
อ่านข่าว เล่นนิทาน อ่านทำนองเสนาะ ฯลฯ เพื่อเพิ่มทักษะการอ่านออกเสียงให้ถูกต้อง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งการเว้นวรรคตอน การอ่านคำควบกล้ำ ขณะที่อ่านควรใช้น้ำเสียงมีชีวิตชีวาตามเนื้อหาที่อ่าน

3. สะสมข้อความประทับใจที่อ่านพบ ไว้ใช้ในโอกาสที่เหมาะสมด้วยการบันทึก
ลงบัตรและเก็บสะสมบัตรไว้ใช้ต่อไป

4. บันทึกผลการอ่านทุกครั้ง ตั้งแต่ที่มาของหนังสือ สาระสำคัญของ
เรื่องความคิดเห็นของผู้อ่าน ฯลฯ

5. อ่านหนังสือให้มากและรู้จักเลือกหนังสือที่มีคุณค่า เพิ่มพูนความรู้และคุณธรรม
ของตนเอง

6. สร้างบรรยากาศการอ่านให้เป็นที่น่าพึงใจ หาที่นั่งที่สบาย อากาศดี แสงสว่าง
พอเพียง และไม่มีเสียงรบกวน

7. พยายามอ่านหนังสือทุกวัน ทั้งหนังสือประเภทที่ชอบและข่าวสารต่าง ๆ
ในหนังสือพิมพ์ที่ช่วยให้ผู้อ่านทันโลก

8. ฝึกฟัง เพราะการฟังเป็นพื้นฐานของการอ่าน ถ้าฟังการวิจารณ์เรื่องที่เรากำลัง
กำลังอ่าน จะช่วยให้มีทัศนคติในเรื่องที่อ่านกว้างขึ้น

9. เมื่อจิตใจท้อแท้ เบื่อหน่าย เครียด สมองทำงานหนัก ควรอ่านหนังสือประเภท ขบขัน หนังสือประเภทให้ความเพลิดเพลินทางปัญญาและอารมณ์ หนังสือชี้ชวนดูโลกในแนวใหม่ หรือให้สัจธรรม จะช่วยขจัดความรู้สึกอันไม่พึงปรารถนาได้ และช่วยให้จิตใจสดชื่นเห็นความงาม ในชีวิต ช่วยให้กำลังใจเข้มแข็งและรู้สึกรักการอ่าน เพราะตระหนักว่าการอ่านช่วยให้มีความสุขได้

10. เมื่อตอบคำถามหรือสนองความอยากรู้อยากเห็นของตนไม่ได้ด้วยวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสม ควรอ่านหนังสือเพื่อตอบคำถามเหล่านั้น เมื่ออ่านไปมากๆ ก็จะพบคำตอบทำให้เป็นผู้รักการอ่าน

11. เมื่ออ่านหนังสือและพัฒนาการอ่านจนถึงขั้นแตกฉาน ก็จะเกิดความรู้สึกรัก ที่จะอ่านหนังสือให้มากขึ้น การอ่านได้มาก ๆ ต้องฝึกอ่านเร็ว ต้องมีสมาธิแน่วแน่ในการอ่าน ตาและสมองต้องอยู่กับสิ่งที่อ่าน เมื่อมีสมาธิจะอ่านได้เร็ว รู้เรื่อง และจับประเด็นได้ ก็จะยิ่งรู้สึกรัก ที่จะอ่านมากขึ้น ซึ่งช่วยพัฒนาการอ่านได้มากยิ่งขึ้น

การคิดวิเคราะห์

1. ความหมายการคิดวิเคราะห์

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 210) คิด หมายถึง ทำให้ปรากฏเป็นรูปหรือประกอบ ให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ; ไคร่ครวญ, ไตร่ตรอง, มุ่ง, จงใจ, ตั้งใจ, นึก

วนิช สุธารัตน์ (2547 : 24 ; อ้างอิงมาจาก พระยาอุปกิตศิลปสาร. 2511 : 76) ให้ความหมายของการคิดว่า

การคิด เป็นการแสดงถึงการกระทำ วิธีการหรือกรรมวิธีที่เกิดจากการทำหน้าที่ของ จิตใจ ในเรื่องต่าง ๆ ที่มีการกระทำเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจ เป็นต้น

ชาติ แจ่มนุช (2545 : 10) กล่าวถึงการคิดว่า การคิดเป็นกระบวนการทำงาน ของสมอง โดยใช้ประสบการณ์มาสัมพันธ์กับสิ่งเร้าและข้อมูลหรือสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหา แสวงหาคำตอบ ตัดสินใจ หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และการคิดเป็นพฤติกรรมที่เกิดในสมอง เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า การจะรู้ว่ามนุษย์คิดอะไร อย่างไร จะต้องสังเกต จากพฤติกรรมที่แสดงออก หรือคำพูดออกมา

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 231) ความคิด หมายถึง สิ่งทีนี้กรู้ขึ้นในใจ ความรู้สึกที่ เกิดขึ้นภายในใจ ก่อให้เกิดการแสวงหาความรู้ต่อไป เช่น เครื่องบินเกิดขึ้นได้เพราะความคิด ของมนุษย์; สติปัญญาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างถูกต้องและสมควร เช่น คนทำลายของสาธารณะ เป็นพวกไม่มีความคิด

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 9) ให้ความหมายของการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์ ว่า การวิเคราะห์(Analysis) หมายถึง การจำแนก แยกแยะ องค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อย อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร และมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของ สิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

วนิช สุธารัตน์ (2547 : 123-124) กล่าวถึงการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) และความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าการคิดวิเคราะห์มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิต ในปัจจุบัน การคิดวิเคราะห์ เป็นวิธีการของนักปราชญ์

การคิดวิเคราะห์ เป็นวิธีคิดที่ทำให้ผู้คิดมีความชำนาญในการคิด สามารถ ก่อให้เกิดผลิตผลทางปัญญาที่ดีกว่าและสามารถประเมินผลงานทางด้านสติปัญญาได้ดี ส่งผลให้ การกระทำด้านต่าง ๆ มีเหตุผลดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งทางด้านการดำเนินชีวิตและการทำ กิจการงานทั้งหลาย

การคิดวิเคราะห์ เป็นสิ่งที่ใช้เป็นมาตรฐานของการวัดผลทางสติปัญญาและการกระทำ ของมนุษย์ ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่ความสมบูรณ์ถูกต้องของการให้เหตุผลและการตัดสินใจ ต่าง ๆ

การคิดวิเคราะห์ เป็นการคิดที่เต็มไปด้วยสาระและมีส่วนสร้างความเจริญ แก่วิทยาการทุก ๆ สาขา ทำให้ทุกเรื่องมีความสมบูรณ์ทางด้านเหตุผลและการปฏิบัติทั้งวิชา ในสายวิทยาศาสตร์ ศิลปะและวิชาชีพ

การคิดวิเคราะห์ เป็นวิธีการที่บุคคลใช้ประเมินผลตนเอง เพื่อให้รู้ว่าตนเองมีวิธีการ ให้ เหตุผลและการตัดสินใจต่าง ๆ มีความสมบูรณ์เพียงพร้อมเพียงใด

ดังนั้น การคิดวิเคราะห์จึงเป็นกระบวนการทางปัญญาที่มีคุณค่าของมนุษย์ เป็นความคิดที่เต็มไปด้วยสาระ มีคุณภาพ โดยแสดงออกมาในลักษณะของการให้เหตุผล และการตัดสินใจต่าง ๆ ด้วยความสมบูรณ์พร้อมทางด้านสติปัญญา การคิดวิเคราะห์ จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง สำหรับการสร้างความเจริญทั้งแก่บุคคลและวิทยาการต่าง ๆ ในทุกๆ สาขา

2. กระบวนการคิดและการย่อยข้อมูล

อรนุช ลิมตศิริ (2549 : 19 - 21) กล่าวถึงกระบวนการคิดและการย่อยข้อมูลของผู้เรียนว่า การทำงานของสมองทั้งสอง 2 ซีก คือ สมองซีกซ้ายและสมองซีกขวาเป็นตัวกำหนดวิถีทางในการคิด การเรียนรู้และย่อยข้อมูลของผู้เรียนแต่ละคนที่แตกต่างกันไป สมองทั้งสองซีกเชื่อมโยงต่อกัน โดยเชื่อประสาทสัมผัสที่เรียกว่า คอร์ปัส คาลโลซัม (Corpus Callosum) ซึ่งทำหน้าที่เหมือนสายโทรเลขช่วยสื่อสารระหว่างสมองทั้งสองซีก หากไม่มีส่วนนี้แล้ว การคิดอย่างผสมผสานระหว่างสมองทั้งสองซีก (Whole Brain Thinking) จะไม่เกิดขึ้นเลย

ระบบการทำงานของสมอง 2 ซีกเหมือนกัน แต่กลับข้างกัน (Bilaterally Symmetrical) นั่นคือ สมองจะควบคุมการทำงานของร่างกายฝั่งตรงข้าม ทั้งการเคลื่อนไหวและการรับรู้ สมองทางด้านซ้ายและขวาจะมีลักษณะเหมือนกระจกส่อง(สิ่งที่อยู่หน้ากระจกกับเงาในกระจกเหมือนกันแต่อยู่ตรงข้ามกัน) สมองซีกซ้ายควบคุมการทำงานของร่างกายซีกขวา (มือขวาและส่วนอื่น) สมองซีกขวาควบคุมร่างกายด้านซ้าย

แต่ความเหมือนกันทางกายภาพระหว่างซีกซ้ายและซีกขวาของสมองและร่างกายเรานั้น มิได้หมายความว่า สมองซีกทางด้านซ้ายและขวาสามารถทำอะไรได้เหมือนกันทุกประการ เช่น ถ้าเราตรวจสอบสมรรถภาพของมือทั้ง 2 ข้างจะสังเกตเห็น ความอสมมาตร (Asymmetry) หรือความไม่เท่ากันหรือเหมือนกันของหน้าที่นั้น มีน้อยคนนักที่ถนัดการใช้มือทั้งสองข้างอย่างแท้จริง

สมองซีกซ้ายเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ โดยเฉพาะเรื่องการรับรู้ ความสามารถในการตีความหมายสัญลักษณ์ทุกชนิด(ตัวเลขหรือตัวอักษร) ความสามารถทางภาษา หมายถึงความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดทางวาจา การอ่าน การออกเสียง การมองเห็น รายละเอียดและข้อมูลนานาชาติ ความสามารถที่จะเข้าใจและทำตามคำสั่ง การโยงสัมพันธ์กับสิ่งที่ได้ยิน ความสามารถในทางตรรกะ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นเป็นตอน การเรียงลำดับก่อนหลัง บางครั้งอาจเรียกสมองซีกซ้ายว่า สมองวิชาการ

สมองซีกขวาเกี่ยวข้องกับระบบการทำงานของประสาทสัมผัสในลักษณะแฮบติก (Haptic) ซึ่งเป็นระบบที่รับข้อมูลทางผิวหนัง การเคลื่อนไหวของข้อต่อผสมผสานกับการเคลื่อนไหวทั้งตัว ความสามารถในการใช้ร่างกายและพื้นที่รอบตัว(มิติสัมพันธ์) เป็นความสามารถทางกีฬา ความสามารถเกี่ยวกับรูปทรงรูปแบบ ความสามารถทางศิลปะสร้างสรรค์ (สมองซีกซ้ายอาจทำงานในรูปแบบศิลปะที่ตายตัวได้ดี) ขับร้อง ทำนอง จังหวะ ดนตรี ความไวต่อสี กลับตาแล้วเห็นสีได้ตามความต้องการ การฝันกลางวัน ล้วนเป็นความสามารถของสมองซีกขวาทั้งสิ้น สมองซีกขวาอาจเรียกได้ว่า เป็นสมองส่วนที่สร้างสรรค์

3. คุณสมบัติที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 14) แบ่งคุณสมบัติที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ไว้ 4 ประการ คือ

3.1 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ ผู้คิดจะต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องนั้น เพราะจะช่วยกำหนดขอบเขตการวิเคราะห์ จำแนก แจกแจงองค์ประกอบ จัดหมวดหมู่ ลำดับความสำคัญหรือหาสาเหตุของเรื่องราวเหตุการณ์ได้ชัดเจน

3.2 ช่างสังเกต ช่างสงสัย ช่างใต้อถาม

ช่างสังเกต สามารถเห็นหรือค้นหาความผิดปกติของสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่ดู อย่างผิวเผินแล้ว เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

ช่างสงสัย เมื่อเห็นความผิดปกติแล้วไม่ละเลย หยุดคิดพิจารณา

ช่างใต้อถาม ขอบตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ เพื่อนำไปสู่การขบคิด ค้นหาความจริงในเรื่องนั้น คำถามที่มักใช้กับการคิดวิเคราะห์คือ 5 W 1 H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อใด) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร)

3.3 ความสามารถในการตีความ

การตีความ เกิดจากการรับรู้ข้อมูลเข้ามาทางประสาทสัมผัส สมองจะทำการตีความข้อมูล โดยวิเคราะห์เทียบเคียงกับความทรงจำหรือความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น เกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินจะแตกต่างกันไปตามความรู้ ประสบการณ์และค่านิยมของแต่ละบุคคล

3.4 ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

การคิดวิเคราะห์จะเกิดขึ้นเมื่อพบสิ่งที่มีความคลุมเครือ เกิดข้อสงสัยตามมาด้วยคำถาม ต้องค้นหาคำตอบหรือความน่าจะเป็นว่า มีความเป็นมาอย่างไร ซึ่งสมองจะพยายามคิดเพื่อหาข้อสรุปความรู้ความเข้าใจอย่างสมเหตุสมผล

4. ทักษะย่อยของการคิดวิเคราะห์

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 15 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 44)

1. การรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบหรือเรียบเรียงให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจ
2. กำหนดมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์โดยอาศัยองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง ได้แก่

2.1 ความรู้หรือประสบการณ์เดิม

2.2 การค้นพบคุณลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมของกลุ่มข้อมูลบางกลุ่ม

3. การกำหนดหมวดหมู่ในมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์

4. การแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในแต่ละหมวดหมู่ โดยคำนึงถึงความเป็นตัวอย่าง เหตุการณ์ การเป็นสมาชิกหรือความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรง

5. การนำข้อมูลที่แจกแจงเสร็จแล้วในแต่ละหมวดหมู่มาจัดลำดับหรือจัดระบบให้ง่าย แต่การทำตามเข้าใจ

6. การเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหรือแต่ละหมวดหมู่ ในแง่ของความมาก-น้อย ความสอดคล้อง-ความขัดแย้ง ผลทางบวก – ทางลบ ความเป็นเหตุ-เป็นผล ลำดับความต่อเนื่อง

5. กระบวนการคิดวิเคราะห์

กระบวนการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์

เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ เช่น พืช สัตว์ หิน ดิน รูปภาพ บทความ เรื่องราว เหตุการณ์หรือสถานการณ์จากข่าว ของจริงหรือสื่อเทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์

เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เพื่อค้นหาความจริงสาเหตุ หรือความสำคัญ เช่น ภาพนี้ บทความนี้ต้องการสื่อหรือบอกอะไรที่สำคัญที่สุด

ขั้นที่ 3 กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์

เป็นการกำหนดสำหรับใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือขัดแย้งกัน

ขั้นที่ 4 การพิจารณาแยกแยะ

เป็นการพินิจ พิจารณา ทำการแยกแยะ กระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อยๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5 W 1 H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อใด) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร)

ขั้นที่ 5 สรุปคำตอบ

เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

6. ลักษณะการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์อาจจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ข่าว บทความ เรื่องสั้น สารคดี เป็นต้น

ตัวอย่างคำถามการวิเคราะห์ส่วนประกอบ

- 1.1 อะไรเป็นสาเหตุสำคัญของความยากจน
- 1.2 อะไรเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ
- 1.3 องค์ประกอบของเรื่องสั้นมีอะไรบ้าง
- 1.4 สาระสำคัญของบทความเรื่องนี้คืออะไร

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่าง ๆ โดยระบุความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล หรือความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่าง คำถามวิเคราะห์ความสัมพันธ์

- 2.1 ครอบครัวมีปัญหาส่งผลต่อสังคมอย่างไร
- 2.2 พ่อแม่ทะเลาะกันส่งผลต่อลูกอย่างไร
- 2.3 พี่และสัตว์มีความสัมพันธ์กันอย่างไร
- 2.4 ขุนแผน ขุนช้าง นางวันทอง เกี่ยวข้องกันอย่างไร

3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ส่วนสำคัญในเรื่องนั้น ๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด เช่น การให้ผู้เรียนค้นหาหลักการของเรื่อง การระบุจุดประสงค์ของผู้เรียน ประเด็นสำคัญของเรื่อง เทคนิคที่ใช้ในการจูงใจผู้อ่าน และรูปแบบของภาษาที่ใช้ เป็นต้น

ตัวอย่าง คำถามการวิเคราะห์หลักการ

- 3.1 หลักการสำคัญของการอ่าน คือ อะไร
- 3.2 หลักการสำคัญของการเขียน คือ อะไร
- 3.3 หลักการสำคัญของการพูด คือ อะไร
- 3.4 หลักการสำคัญของการฟัง คือ อะไร
- 3.5 ความมุ่งหมายของการเรียน คือ อะไร
- 3.6 แก่นของเรื่องสั้นเรื่องนี้ คือ อะไร
- 3.7 ลักษณะพฤติกรรมของครูที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทักษะการคิด

ของนักเรียน

Kizlik (นิราศ จันทรจิตร. 2549 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Kizlik. 2006) ได้สรุปลักษณะพฤติกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนไว้ดังนี้

1. กำหนดข้อปฏิบัติพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างความก้าวหน้าในการเรียนที่ดี
2. จัดให้มีกิจกรรมการวางแผนที่ดีสำหรับนักเรียน
3. แสดงออกเพื่อยอมรับพฤติกรรมปฏิบัติของนักเรียนแต่ละคน

4. หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นอุปสรรคหรือมีภาวะคุกคามต่อการเรียนและการคิด
ของนักเรียน

5. มีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียน
6. ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน
7. จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกด้านเจตคติเชิงบวก
8. สร้างแบบจำลองหรือตัวแบบด้านทักษะการคิด
9. ระบุการได้รับข้อมูลความรู้เมื่อมีพฤติกรรมตอบสนองในทุกสถานการณ์
10. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

การเรียน

11. สร้างสรรค์ประกอบการเรียนของนักเรียนที่มั่นใจว่า แต่ละคนสามารถทำได้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด
12. เลือกใช้แบบการจัดกิจกรรมการเรียนที่หลากหลายและครอบคลุมทักษะการคิด

ความฉลาดทางอารมณ์

EQ มาจากคำว่า "Emotional Quotient" หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

การรู้จักความฉลาดทางอารมณ์ของตนเองเพื่อการพัฒนาและการใช้ศักยภาพของตนเองในการดำเนินชีวิตครอบครัว การทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

E.Q มาจากคำว่า Emotional Quotient หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข (รัตนา ประชาทัย. 2549 : เว็บไซต์)

“EQ” (Emotional Quotient หรือ Emotional Intelligence) หรือในภาษาไทย มีชื่อเรียกว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง การมองโลก ในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการของคนอื่น และรู้จักมารยาททางสังคม พุดง่าย ๆ ก็คือ คนที่มี “EQ” ดี จะเป็นคนที่สามารถแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ตามวัยของตน และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม ได้อย่างดี (วรนนท์ ศรียากร. 2549 : เว็บไซต์)

EQ หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นตัวที่ทำให้รู้จักควบคุมอารมณ์ตัวเองและเข้าใจอารมณ์ผู้อื่นได้ดี (จรัญญา ศรีไพร. 2549 : เว็บไซต์)

ปี ค.ศ. 1990 ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Peter Salovey and John Mayer) สองนักจิตวิทยา ได้ศึกษาแนวคิดและสรุปความฉลาด ทางอารมณ์เป็นครั้งแรกว่า “เป็นรูปแบบหนึ่งของความฉลาดทางสังคมที่ประกอบด้วยความสามารถในการรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถแยกความแตกต่างของอารมณ์ที่เกิดขึ้นและใช้ข้อมูลนี้เป็นเครื่องชี้นำในการคิดและการกระทำสิ่งต่างๆ”

ต่อมา แดเนียล โกลแมน (Daniel Goleman. 2006 : Web Site) ซึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้สานต่อแนวคิดนี้อย่างจริงจังโดยได้เขียนเป็นหนังสือเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) และได้ให้ความหมายว่า “เป็นความสามารถหลายด้าน ได้แก่ การเร่งเร้าตัวเองให้ไปสู่เป้าหมาย มีความสามารถควบคุมความขัดแย้งของตนเอง รอคอยเพื่อให้ได้ ผลลัพธ์ที่ดีกว่า มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถจัดการกับอารมณ์ไม่สบายต่างๆ มีชีวิตอยู่ด้วยความหวัง”

หลังจากหนังสือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ของแดเนียล โกลแมน ออกสู่สาธารณชน ผู้คนก็เริ่มให้ความสนใจกับความฉลาดทางอารมณ์มากขึ้น (Daniel Goleman. 2006 : Web Site)

แดเนียล โกลแมน (Daniel Goleman) เป็นผู้นำคำว่า EQ หรือ ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) มาใช้ ใน พ.ศ.2538 โดยมีความหมายว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ปัญญากำกับอารมณ์ของตนเอง โดยเน้นในเรื่อง การเข้าใจตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 3 สิ่ง คือ การรู้จักอารมณ์ของตนเอง (Self awareness) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง (Self Regulation) การปรับอารมณ์ให้มีชีวิตชีวาได้ (Motivation) และการเข้าใจผู้อื่น ซึ่งมี 2 สิ่ง คือ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี กับคนรอบข้าง (Social Skill) (บุบผา ไตรโรจน์. 2549 : เว็บไซต์)

อารมณ์ หรือ Emotion มาจากคำในภาษาละตินว่า Motere แปลว่า เคลื่อนไหว เมื่อเติม E นำหน้า จึงหมายถึง “เคลื่อนไหวจาก” แสดงถึงคุณสมบัติของอารมณ์ที่มีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้เกิดการกระทำต่างอยู่เสมอ

อารมณ์มีหน้าที่เตรียมสภาพร่างกายให้มีปฏิกิริยาโต้ตอบในลักษณะต่างๆ เช่นเมื่อโกรธจะมีการไหลเวียนของโลหิตที่มือทำให้ง่ายต่อการหยิบจับอาวุธหรือต่อຍคู่ต่อสู้และมีการหลั่งสารแอดรีนาลีนที่นำไปสู่การมีพลังกำลังที่แข็งแรงพอที่จะทำการใดๆ ที่ต้องมีการต่อสู้อย่างรุนแรง

ขณะที่เมื่อคนเรามีความสุข อารมณ์สุขก็จะไปเพิ่มการทำงานของศูนย์กลางในสมองสกัดกั้นความรู้สึกทางลบไม่ให้เกิดขึ้น และเพิ่มพลังงานการกำจัดความคิดวิตกกังวลให้หมดไป ทำให้เรารู้สึกสงบและเกิดความพึงพอใจ เป็นผลให้ร่างกายฟื้นจากสิ่งกระตุ้นทางร่างกายได้เร็วกว่าเมื่อมีอารมณ์โกรธ

คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงหรือมีทักษะทางอารมณ์ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีจะเป็นคนที่สามารถรับรู้ เข้าใจและจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ดี รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น จึงมักจะประสบความสำเร็จ มีความพึงพอใจในชีวิต สามารถสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ออกมาได้เสมอ ตรงกันข้ามกับคนที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ มักจะเต็มไปด้วยความขัดแย้งภายในจิตใจ พลอยทำให้ขาดสมาธิในการทำงานและมีความคิดที่หมกมุ่น กังวล ไม่ปลอดภัย

ปัจจุบัน นักวิจัยต่างยืนยันว่า ชาวน์ปัญญามีส่วนเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในชีวิต เช่น การเรียนหรือการทำงานเพียง 20 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ที่เหลือเป็นปัจจัยด้านอื่นๆ ซึ่งรวมทั้งความฉลาดทางอารมณ์

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (นุบผา ไตรโรจน์. 2549 : เว็บไซต์ ; อ้างอิงมาจาก Salovey and Mayer. 1998) ได้แบ่งโครงสร้างของความฉลาดทางอารมณ์ ไว้ดังนี้

1. การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Self - Awareness) หมายถึงความสามารถที่จะรับรู้ ประเมิน และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง เช่น รู้ว่าขณะนี้ตนเองกำลังโกรธ อิจฉา รู้สึกผิด หรือรู้สึกห่อเหี่ยว การรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะบุคคลจำนวนมากตกอยู่ในสภาวะอารมณ์ที่สับสนไม่สามารถชี้ชัดลงไปว่าตนเองรู้สึกไม่สบายใจ บุคคลผู้ซึ่งรู้จักอารมณ์ของตนเองจึงเป็นผู้ที่ไวต่อความรู้สึกของตนเองด้วย

2. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) หมายถึงความสามารถที่จะรับรู้ และเข้าใจว่า ผู้อื่นรู้สึกอย่างไร เป็นผู้ที่ไวต่อการอ่านความรู้สึกของผู้อื่นทั้งการแสดงออกทางสีหน้า น้ำเสียง และสัญลักษณ์ของอารมณ์ต่าง ๆ

3. ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ (Managing Emotions) หมายถึงความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น เช่น รู้จักทำให้สงบขณะโกรธ และรู้จักทำให้ผู้อื่นสงบเมื่อรู้สึกโกรธ

4. ความสามารถที่จะเข้าใจอารมณ์ (Understanding Emotions) หมายถึงความสามารถที่จะรู้ถึงสาเหตุของการเกิดอารมณ์ รู้ความหมายของอารมณ์ และรู้ว่าจะแสดงออก

ทางอารมณ์อย่างไร เช่น อารมณ์โกรธมักจะชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาด ความวิตกกังวลชี้ให้เห็นความไม่แน่นอน ความขวยเขินมักสื่อให้เห็นถึงความละอายใจ ความเก็บกดสื่อถึงความรู้สึกไร้ประโยชน์ ความกระตือรือร้นสื่อให้เห็นความตื่นเต้น

5. ความสามารถที่จะใช้อารมณ์ (Using Emotion) หมายถึงความสามารถที่จะใช้อารมณ์ในการส่งเสริมให้เกิดการคิด หรือการตัดสินใจ เช่น ถ้าเราระลึกได้ว่าเราเคยแสดงอารมณ์ในอดีตอย่างไรเรา ก็มักแสดงอารมณ์นั้นๆ ได้ดีกว่าในสถานการณ์ใหม่ๆ นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ยังเกี่ยวข้องกับการใช้อารมณ์ในการส่งเสริมความเจริญงอกงามส่วนบุคคล และการพัฒนาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น เราารู้สึกสุขใจเมื่อเราได้ให้ความช่วยเหลือคนอื่น

แดเนียล โกลแมน (Daniel Goleman. 2006 : Web Site) ซึ่งปัจจุบันเป็นกรรมการผู้จัดการของ Emotional Intelligence Services ในรัฐแมสซาชูเซต ประเทศสหรัฐอเมริกาและเป็นผู้เขียนหนังสือเรื่อง “Working with Emotional Intelligence” ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 5 ประการดังนี้

1. การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self-Awareness) หมายถึงความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจความรู้สึก อารมณ์ และความต้องการของตนเองตลอดจนผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นอันเนื่องมาจากความรู้สึก อารมณ์ และความต้องการเหล่านั้นของตน ผู้ที่มีความสามารถดังกล่าวจะมีคุณลักษณะดังนี้

- 1.1 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.2 ประเมินตนเองตามความเป็นจริง
- 1.3 มีอารมณ์ขัน

2. การควบคุมอารมณ์ของตนเอง (Self Regulation) หมายถึงความสามารถในการควบคุม หรือจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ อีกทั้งสามารถที่จะใช้ความคิดก่อนลงมือปฏิบัติได้ ผู้ที่มีความสามารถดังกล่าวจะมีคุณลักษณะดังนี้

2.1 มีการควบคุมตนเอง คือสามารถจัดการกับอารมณ์ที่ยุ่งยาก และหุนหันพลันแล่นได้เป็นอย่างดี

2.2 มีความไว้วางใจ คือการรักษาคำพูดและสัญญา มีความรับผิดชอบ และมีความ ระมัดระวังในการทำงาน

2.3 มีความสามารถในการปรับตัว คือมีความยืดหยุ่นในการรับมือกับความต้องการที่หลากหลายและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้

2.4 มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลง คือความสามารถในการเปิดรับความคิด และข้อมูล ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และการสร้างแนวคิดใหม่ที่เป็นประโยชน์

3. การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง (Self Motivation) หมายถึง ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำงานด้วยเหตุผลมิใช่เพื่อเงินหรือเพื่อสถานภาพของตนเอง แต่เพื่อความสำเร็จของงานตามเป้าหมาย โดยใช้ความพยายามอย่างไม่ลดละ ผู้ที่มีความสามารถดังกล่าวจะมีคุณลักษณะดังนี้

3.1 เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือมีความพยายามที่จะปรับปรุงหรือความพยายามที่จะ ไปสู่มาตรฐานความเป็นเลิศ ทำความดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เช่น ตั้งใจเรียนหนังสือให้เก่งเพราะอยากเป็นแพทย์ที่มีชื่อเสียง

3.2 มีความคิดริเริ่ม คือมีความพร้อมที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเมื่อโอกาสมาถึง

3.3 มองโลกในแง่ดี คือความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย มีความสุขกับชีวิต

4. การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติทางอารมณ์ของคนอื่นๆ และมีทักษะที่จะปฏิบัติต่อคนอื่น ๆ ได้ มีคุณลักษณะดังนี้

4.1 มีความไวต่อการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น

4.2 มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

4.3 มีจิตใจใฝ่บริการซึ่งเป็นลักษณะดี ๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน โดยเฉพาะงานที่ต้องให้บริการแก่ผู้อื่น

5. ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึงความสามารถ ในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ตลอดจนสามารถที่จะค้นพบสิ่งที่เป็นพื้นฐานร่วมกันของบุคคล และทำให้เกิดความสามัคคีปรองดองกัน ผู้ที่มีความสามารถดังกล่าวจะมีคุณลักษณะดังนี้

5.1 มีการสื่อสารที่ดี คือสามารถสื่อสารด้วยคำพูดและท่าทางที่เหมาะสม เข้าใจง่าย

5.2 มีความเชี่ยวชาญในการสร้างและการนำทีมงาน

5.3 สามารถบริหารความขัดแย้งได้ดี ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้บริหารจัดการที่สำคัญ เช่น ถ้าลูกน้อง หรือเพื่อนร่วมงานขัดแย้งกันก็สามารถไกล่เกลี่ย ลดความขัดแย้งทำให้งานสามารถเดินต่อไปได้ (รัตนา ประชาทัย. 2549 : เว็บบไซต์)

เทคนิคการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในสถานศึกษา (รัตนา ประชาทัย. 2549 : เว็บบไซต์)

1. ประชาธิปไตยในการเรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย มีความอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น มีความเคารพในกันและกัน ครูรับฟังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้สึกของตนเป็นที่รับฟัง ไม่ใช่สิ่งที่ไม่มีความหมายหรือไร้คนสนใจ

2. เรียนรู้เรื่องอารมณ์ หน้าที่ของครูอาจารย์ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ คือการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความรู้สึก อารมณ์ของตน มีการแสดงออกที่เหมาะสมกับบุคคล และสถานที่ มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

3. เริ่มต้นให้ดี เริ่มที่ครู การเริ่มต้นที่ดีที่สุดคือการทำที่ครูอาจารย์ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ผู้เรียน โดยการทำให้สิ่งที่ตนเองพร่ำสอน เช่น เรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก บุคลิกลักษณะของตนเอง ระวังระวังคำพูดและการแสดงอารมณ์ให้เหมาะสมอยู่เสมอ

ความฉลาดทางอารมณ์ต่อการศึกษา

โดยทั่วไปถ้าพูดถึงปัจจัยที่ทำให้เด็กเรียนดี พ่อแม่อาจจะนึกถึงการเรียนพิเศษ ในวิชาต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ภาษาอังกฤษ เราเคยเชื่อว่าถ้าทุ่มเทเวลาให้กับการอ่าน หนังสือ มีโอกาส กวดวิชาเหล่านั้นจากอาจารย์เก่ง ๆ เด็ก ๆ ก็จะมีผลการเรียนที่ดีขึ้นและสามารถ สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้

ในโลกของความเป็นจริง การที่เด็กจะเรียนดี มีอนาคตที่ดี นอกจากความสามารถ ทางวิชาการแล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ อีกมากโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสิ่งยั่วยุ พบว่ามีเด็กจำนวนไม่น้อยที่เผชิญปัญหาทางด้านอารมณ์ความรู้สึกจนทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา ไปอย่างน่าเสียดาย เช่น ปัญหาขาดสติ ปัญหาคำพูดในวัยเรียนหรือปัญหาด้านพฤติกรรม อื่น ๆ ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้มีที่มาจากความอ่อนแอทางเขavnปัญญา แต่มาจากความอ่อนแอ ทางอารมณ์ที่ไม่สามารถรู้เท่าทันและจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกทั้งของตนเองและผู้อื่นได้

โรงเรียนแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา มีการขานชื่อนักเรียนในชั้นด้วยวิธีแปลกใหม่ ไม่เหมือนใคร ด้วยการให้นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองในขณะนั้น เช่น วันนี้อารมณ์ดี ตื่นเต้น กังวลเล็กน้อย หรือมีความสุข แทนการตอบว่ามาหรือไม่มา

กิจกรรมนี้เรียกว่า Self-Science เป็นวิชาเกี่ยวกับความรู้สึกทั้งของตนเองและผู้อื่น ครูจะให้ความสนใจกับประสบการณ์ทางอารมณ์ของเด็ก มีการนำความเครียดและประสบการณ์ เลวร้ายที่เคยเกิดขึ้นมาเป็นหัวข้อที่จะพูดคุยกันในแต่ละวัน

จุดมุ่งหมายในการสอนวิชานี้คือเพื่อพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม หลักสูตรนี้ ไม่ได้สอนเฉพาะเด็กที่มีปัญหาเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาทักษะและความเข้าใจที่มีความสำคัญกับ เด็ก ๆ ทุกคน โดยมีแนวคิดที่ผู้เรียนจะเข้าใจบทเรียนได้อย่างลึกซึ้งเมื่อมีประสบการณ์โดยตรง มากกว่าการรับฟังจากการสอนเพียงอย่างเดียว

ปัจจุบันมีการนำหลักสูตรนี้มาใช้ในการป้องกันปัญหาด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษา เช่น การสูบบุหรี่ในเด็กวัยรุ่น การใช้สารเสพติด การตั้งครรภ์ในวัยเรียน การออกจากโรงเรียนก่อน กำหนด รวมถึงการมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เป็นต้น (กรมสุขภาพจิต. 2549 ก : เว็บไซต์)

แต่อย่างไรก็ตาม การนำความรู้เกี่ยวกับอารมณ์เข้ามาสอนในโรงเรียนก็ยังเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อน โครงการนี้จึงต้องใช้นักจิตวิทยาเป็นผู้สอนแต่คาดว่าต่อไปจะมีการถ่ายทอดและฝึกหัดให้ครูทั่วไปในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้เองเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากอารมณ์และความรู้สึกที่ทำให้เด็กจำนวนไม่น้อยต้องหมดอนาคตทางการเรียนไปอย่างน่าเสียดาย

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าความฉลาดทางอารมณ์มีผลต่อการเรียน ดังเช่นงานวิจัยของจอห์น กอตต์แมน (John Gottman) นักจิตวิทยา เคยศึกษาถึงผลการสอนทักษะความฉลาดทางอารมณ์ต่อการเรียนของเด็ก รวบรวมข้อมูลจาก 56 ครอบครัว ตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 แล้วติดตามผลอยู่หลายปี ปรากฏว่าในกลุ่มที่ พ่อแม่เลี้ยงลูกแบบเน้นทักษะทางอารมณ์เด็กจะมีผลการเรียนที่ดีกว่า ถึงแม้ว่าจะมีระดับไอคิวใกล้เคียงกันก็ตาม ที่สำคัญเด็กในกลุ่มดังกล่าวยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ ครู และเพื่อน ๆ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ปรับตัวกับปัญหาความขัดแย้ง ความโกรธ ความเครียดได้ดีและมีความสุขในการดำเนินชีวิต

งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีผลต่อการศึกษาคืองานวิจัยของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดที่ทำการศึกษาย้อนหลังเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงาน โดยศึกษาจากผู้เรียนจบในปี ค.ศ. 1940 จำนวน 95 คน เป็นการศึกษาระยะยาวติดตามจนถึง วัยกลางคน พบว่านักศึกษาที่เรียนจบและได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการงานและครอบครัวน้อยกว่านักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่า ยังมีการศึกษาที่แสดงว่าความสำเร็จด้านต่าง ๆ นั้น เป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ถึง 80% ส่วนอีก 20% เป็นผลมาจากความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา

ความฉลาดทางอารมณ์ต่อตนเอง

เป็นที่ยอมรับในปัจจุบันว่าจิตใจมีผลต่อร่างกายและความเครียด คือ บ่อเกิดที่สำคัญของโรคภัยไข้เจ็บหลายชนิดทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น โรคแผลในกระเพาะอาหารไมเกรน ความดันโลหิตสูง ไปจนถึงโรคร้ายอย่างมะเร็ง เพราะเมื่อเรามีอารมณ์ดี ก็จะส่งผลดีให้ร่างกายแข็งแรงตามไปด้วย ตรงกันข้ามเมื่อเราเครียด วิตกกังวล หดหู่ เศร้าซึม ภูมิคุ้มกันในร่างกายก็จะลดระดับลงทำให้ร่างกายที่ จะติดเชื้อหรือเจ็บไข้ไม่สบาย

คนอารมณ์ดียังเป็นคนมีเสน่ห์ ใคร ๆ ก็อยากอยู่ใกล้ ตรงข้ามกับคนที่มักเคร่งเครียด หงุดหงิด เจ้าอารมณ์ ผู้คนก็ไม่อยากจะเกี่ยวข้อง ความฉลาดทางอารมณ์ยังช่วยให้คนมองโลกในแง่ดี มีความสุข มีความพอใจและยอมรับได้กับสภาพที่เป็นอยู่ แม้ว่าสภาพนั้นอาจไม่เป็นที่พึงปรารถนาเพียงใดก็ตาม (กรมสุขภาพจิต. 2549 ข : เว็บไซต์)

เทคนิคการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับตนเอง

1. รู้ตัว รู้ตน หมายถึง การรู้ความเป็นไปได้ของตน รวมทั้งความพร้อมในด้านต่างๆ รู้ทั้งจุดเด่นและจุดด้อย รู้เท่าทันอารมณ์ รู้สาเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกนั้น ๆ รู้ว่าผลที่จะตามมาเป็นอย่างไร ประเมินความสามารถตนเองได้ตามความเป็นจริงและนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม
2. รู้ทน รู้ควร หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับความรู้สึกของตนเอง เช่น จัดการกับความโกรธ ความไม่พอใจ ความหงุดหงิดได้ สามารถควบคุมตนเองให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องที่ควรได้ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ใจกว้างสามารถรับฟังความคิดและข้อมูลใหม่ ๆ ตลอดจนปรับตัวต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้
3. รู้สร้างกำลังใจ หมายถึงการมีแรงบันดาลใจที่จะทำให้เกิดความพยายามในการก้าวสู่เป้าหมายอย่างไม่ท้อถอย มีความตั้งใจที่จะทำให้ดีที่สุดในเรื่องที่รับผิดชอบ เมื่อมีปัญหาที่ไม่ท้อแท้หมดกำลังใจ รู้จักมองโลกในแง่ดีและพยายามหาทางปรับปรุงแก้ไขจนถึงที่สุด (กรมสุขภาพจิต. 2549 ข : เว็บไซต์)

เทคนิค 5 ประการเพื่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก

1. ด้วยรักและเข้าใจ พ่อแม่ควรแสดงความเข้าใจ ยอมรับ เห็นอกเห็นใจให้ความสำคัญกับสิ่งที่ลูกสนใจแทนการตำหนิ บังคับ วิจารณ์หรือลงโทษ ขณะเดียวกันพ่อแม่ก็ต้องระวังการแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่อาจจะเป็นอย่างที่ไม่ดีสำหรับลูก
2. ใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์ ใช้โอกาสหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความใกล้ชิดสนิทสนม และสอนให้เด็กเรียนรู้เรื่องอารมณ์ เช่น เวลาที่เด็กเกิดความกลัวขณะดูรายการโทรทัศน์ที่เป็นเรื่องตื่นเต้น อันตราย พ่อแม่อาจใช้โอกาสนี้ โดยการเข้าไปนั่งใกล้ ๆ แล้วปลอบใจและสอนให้ลูกเข้าใจอารมณ์ที่เกิดขึ้น อธิบายด้วยเหตุผลเพื่อให้เด็กกล้าเผชิญสภาพการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
3. เรียนรู้ร่วมกัน รับฟังความรู้สึกและอารมณ์ของเด็กด้วยความตั้งใจเอื้ออาทร และพยายามตรวจสอบความรู้สึกของเด็กโดยการพิจารณาจากสถานการณ์ พฤติกรรม ท่าทางและอาการปฏิกิริยาที่แสดงออก ในขณะที่รับฟัง พ่อแม่อาจช่วยสะท้อนหรือสรุปประเด็นพร้อมหาเหตุผลมาอธิบายให้เด็กเข้าใจในแง่มุมอื่นบ้าง แต่ไม่ควรสรุปเรื่องราวต่าง ๆ ในลักษณะการชี้นำ
4. ไม่ปิดกั้นความรู้สึก ฝึกให้เด็กบอกอารมณ์ความรู้สึกของตนได้อย่างถูกต้อง เพื่อป้องกัน การเก็บกดปัญหาแล้วมาระบายออกโดยขาดการควบคุม การแสดงอารมณ์ที่เปิดเผยตรงไปตรงมา คือพื้นฐานที่ดีของผู้มีความฉลาดทางอารมณ์ เช่น รู้ตัวว่ากำลังโกรธ เสียใจ น้อยใจ อิจฉา เพื่อนำไปสู่ การจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมด้วยตนเองต่อไป

5. เรื่องธรรมดาที่ต้องพอดี เมื่อพ่อแม่เห็นว่าเด็กเข้าใจอารมณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนและเล็งเห็นพฤติกรรมที่ควรทำแล้ว พ่อแม่ควรบอกให้เด็กทราบว่าการมีอารมณ์ต่าง ๆ เป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่ควรระมัดระวังการแสดงออกให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่ (กรมสุขภาพจิต. 2549 ค : เว็บไซต์)

พระพุทธศาสนากล่าวถึงเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าอย่างไร

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ว่า อารมณ์ก็คือสภาพจิตที่โยงไปถึงพฤติกรรมในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพราะอารมณ์หรือสภาพจิตนั้นอาศัยพฤติกรรมเป็นช่องทางสื่อสารแสดงออก

เมื่ออารมณ์หรือสภาพจิตได้รับการดูแลพัฒนา ซึ่งช่อง นำทาง ขยายขอบเขตและปลดปล่อยด้วยปัญญา ให้สื่อสารแสดงออกอย่างได้ผลดี ด้วยพฤติกรรมทางกาย วาจา ก็นับได้ว่าระบบความสัมพันธ์แห่งพฤติกรรม จิตใจและปัญญา เข้ามาประสานกัน บรรจบเป็นองค์รวมซึ่งเมื่อดำเนินไปอย่างถูกต้องก็จะอยู่ในภาวะสมดุล ก่อให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนและคนอื่น ตลอดถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งหมด

พระราชวรมุณี (ประยูร ธมฺมจิตโต) (2549 : เว็บไซต์) อธิการบดีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า คือการใช้ปัญญากำกับอารมณ์ที่ออกมาให้มีเหตุผล เป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในแต่ละสถานการณ์ โดยถือว่าอารมณ์หรือความรู้สึกนั้นเป็นพลังให้เกิดความประพฤติ ซึ่งถ้าพลังขาดปัญญากำกับก็เป็นพลังบอดปัญญาจึงเป็นตัวที่จะกำกับชีวิตของเราให้ การแสดงออกเป็นไปในทางถูกต้อง ซึ่งถ้าพิจารณาในความหมายนี้ ทั้งความสามารถทางเชาวน์ปัญญา และความสามารถทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

Emotional Quotient (EQ) เป็นทักษะการบริหารจัดการตัวเอง และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นๆ แคนเนล โกลแมน จบการศึกษาปริญญาเอกสาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งเขียนหนังสือชื่อ Emotional Intelligence เมื่อปี 2538 ได้ จำแนก EQ เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) ทักษะด้านบริหารจัดการตนเอง (Self-Management Skills) ได้แก่ การรู้จักตัวเองในจุดเด่นและจุดด้อย การไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ การควบคุมอารมณ์ ความมุ่งมั่นที่จะดำเนินชีวิตอย่างซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรม ความขยันในการทำงาน คิดในแง่บวก ไม่ท้อถอยเมื่อเผชิญอุปสรรค และ 2) ทักษะในด้านบริหารปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relationship Skills) ได้แก่ ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ทักษะการเข้าสังคม ความระมัดระวังในการใช้คำพูด การรู้กาลเทศะ การสร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ รวมถึง การโน้มน้าวให้บุคคลอื่นคล้อยตามความคิดเห็นของตนเอง การเข้าสังคมเป็นเพียงเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายให้งานประสบผลสำเร็จเท่านั้น การจะทำงานใหญ่ให้ประสบผลสำเร็จต้องได้รับความร่วมมือของบุคคลอื่น มีผู้ทำการทดสอบพบว่า โดยปกติผู้ชาย

และผู้หญิงมีทักษะการบริหารจัดการตนเองพอ ๆ กัน แต่ทักษะด้านบริหารปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ผู้หญิงจะมีทักษะสูงกว่าผู้ชายค่อนข้างมาก เพราะมีบุคลิกชอบเข้าสังคมมากกว่า ทำให้มีโอกาสฝึกฝนทักษะด้านนี้มากกว่า

ในหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ ได้กล่าวถึง EQ ในส่วนของ Self-Management Skills ว่าใกล้เคียงกับ ฃรราวาธรรม 4 (หลักธรรมในการครองชีวิตของฃรราวาสเพื่อให้เกิดความดีงาม ความสำเร็จ และความสงบสุข) ประกอบด้วย

1. สัจจะ คือ ความซื่อตรง จริงใจ พุดจริง ทำจริง
2. ทมะ คือ การฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนเอง ให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา
3. ขันติ คือ ความอดทน ตั้งใจทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่หวั่นไหว มั่นใจในจุดหมาย ไม่ท้อถอย และ
4. จาคะ คือ ความเสียสละ ขอมสละกิเลส ความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่ คับแคบเห็นแต่ประโยชน์ของตนเอง ไม่เอาแต่ใจตัว

ในส่วนของ Relationship Skills สอดคล้องกับ พรหมวิหาร 4 (หลักธรรมเกี่ยวกับความประพฤติที่ประเสริฐ ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นโดยชอบ) ประกอบด้วย

1. เมตตา คือ รักใคร่ ปราบปรามดี อยากให้เขามีความสุข มีจิตใจแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์ต่อผู้อื่น
2. กรุณา คือ คิดช่วยเหลือให้คนอื่นพ้นทุกข์
3. มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข และ
4. อุเบกขา คือ ความว่างและวางใจเป็นกลาง

ปัจจุบันยอมรับกันว่า EQ มีความสำคัญมากพอๆ กับ Intelligence Quotient (IQ) หรือ ความฉลาดทางสติปัญญา บางคนเห็นความสำคัญของ EQ มากกว่า IQ อย่างกรณีคนฉลาดหลักแหลม หากไม่มี EQ จะประสบปัญหามากมาย เช่น ขัดแย้งกับผู้บังคับบัญชา ไม่กินเส้นกับคนอื่น เกียจคร้านในการทำงาน มีพฤติกรรมต่อต้านองค์กร มีทัศนคติในแง่ลบ ชอบนิินทาวว่าร้ายคนอื่น ชอบปล่อยข่าวลือไร้สาระ จึงมีการกล่าวกันว่า IQ ทำให้ได้รับการจ้างงาน ส่วน EQ ทำให้ได้เลื่อนตำแหน่ง

แดเนียล โกลแมน (Daniel Goleman, 2006 : Web Site) ผู้เขียนหนังสือเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีอีคิวสูงหรือมีความฉลาดทางอารมณ์สูงไว้ดังนี้

1. เป็นคนที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
2. มีการตัดสินใจที่ดี

3. สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้
4. มีความอดทน อดกลั้น
5. ไม่หุนหันพลันแล่น
6. สามารถทนต่อความผิดหวังได้
7. มีความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น
8. มีความเข้าใจในสถานการณ์ทางสังคม
9. ไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้ง่าย
10. มีพลังใจที่จะฝ่าฟันต่อสู้กับปัญหาชีวิตได้
11. สามารถจัดการกับความเครียดได้ ไม่ปล่อยให้ความเครียดเกาะกุมจิตใจ

จนทำอะไรไม่ถูก

การจัดการเรียนรู้แบบผังความคิดรวบยอด

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer Instructional Model)

1. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

กรมวิชาการ (2544 : 72 - 73) แผนภาพโครงเรื่องมีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น แผนภาพความหมาย แผนภาพความคิด เป็นต้น ส่วนคำภาษาอังกฤษก็มีใช้หลายคำ เช่น Semantic Map, Structured Overview, Web, Concept Map, Semantic Organizer, Story Map, และคำว่า Graphic Organizer เป็นต้น

แผนภาพโครงเรื่อง เป็นการแสดงความรู้โดยใช้แผนภาพ เป็นวิธีการนำความรู้หรือข้อเท็จจริงมาจัดเป็นระบบ สร้างเป็นแผนภาพหรือจัดความคิดรวบยอด หรือนำหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาจัดเป็นหัวข้อย่อย แล้วนำมาจัดลำดับเป็นแผนภาพ การใช้แผนภาพโครงเรื่องในการสอนนั้น ผู้สอนจะให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างแผนภาพโครงเรื่อง ผู้เรียนจะอ่าน อภิปราย ฟังเรื่องราว รวบรวมความคิด บันทึกเรื่องจากการฟัง การดูสื่อโสตทัศนภาพ แล้วนำข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ เรื่องราวต่าง ๆ มาจัดทำเป็นแผนภาพโครงเรื่อง

แผนภาพโครงเรื่องจะเป็นเครื่องมือให้ผู้สอนกับผู้เรียนหรือผู้เรียนกับผู้เรียนร่วมกันทำงาน แผนภาพโครงเรื่องอาจใช้ในการเตรียมการอ่าน หลังการอ่าน เตรียมการเขียน ใช้พัฒนาความรู้ ให้เหตุผล อภิปราย ใช้แสดงพื้นความรู้ของผู้เรียนหรือใช้จัดขอบเขตสิ่งที่จะต้องเรียน หรือใช้รวบรวมความรู้ที่ต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับแผนภาพโครงเรื่อง มีดังนี้

1. แผนภาพโครงเรื่องจะใช้เมื่อข้อมูลข่าวสารอยู่กระจัดกระจาย จึงต้องนำข้อมูลข่าวสารมาเชื่อมโยงกันเป็นแผนภาพโครงเรื่อง ทำให้เกิดความเข้าใจเป็นความคิดรวบยอดจากการนำข้อมูลมาจัดทำเป็นแผนภาพ

2. แผนภาพโครงเรื่องจะจัดความคิดให้เป็นระบบและรวบรวมและจัดลำดับข้อเท็จจริง นำมาจัดเข้ากรอบเป็นหมวดหมู่ที่เรียกว่า แผนภาพ เป็นความคิดรวบยอดที่ชัดเจน เกิดเป็นความรู้ใหม่ขึ้น

3. แผนภาพโครงเรื่องจะนำความคิดหรือข้อเท็จจริงมาเขียนเป็นแผนภาพ ทำให้จำเรื่องราวต่างๆ ได้ง่ายขึ้นดีกว่าการอ่านตำราหลาย ๆ ครั้ง เพราะตำราบรรยายด้วยคำพูด ได้จัดเรื่องราวเป็นเครื่องหมายหรือเป็นภาพ ทำให้ผู้เรียนจำเรื่องราวได้แม่นยำ

4. แผนภาพโครงเรื่องจะใช้ภาษาทั้งที่เป็นสัญลักษณ์และคำพูดมาสร้างแผนภาพ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำแผนภาพโครงเรื่อง ผู้เรียนจะต้องอาศัยการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนและใช้ความคิดรวบรวมความรู้ ข้อเท็จจริงมาจัดทำแผนภาพ เป็นการเสริมแรงการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น

นिरาส จันทรจิตร (2548 : 46 ; อ้างอิงมาจาก พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2543 : 52)

แผนภูมิกราฟิก หมายถึง แบบของการสื่อสารเพื่อให้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจง่าย กระชับ กะทัดรัด ชัดเจน แผนภูมิกราฟิกได้มาจากการนำข้อมูลดิบหรือความรู้จากแหล่งต่างๆมาทำการจัดกระทำข้อมูลต้องใช้ทักษะการคิด เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การแยกแยะ การจัดประเภท การเรียงลำดับ การใช้ตัวเลข เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และการสรุป เป็นต้น จากนั้นจึงมีการเลือกแบบแผนภูมิกราฟิกเพื่อนำเสนอข้อมูลที่จัดกระทำแล้วตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ผู้นำเสนอต้องการ

ทิสนา เขมมณี (2548 : 232 – 236) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer Instructional Model) ไว้ดังนี้

โจนส์ และคณะ (Jones and others) คลาร์ก (Clarke) และจอยซ์ และคณะ (Joyce and others) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิกขึ้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information Processing Theory) ซึ่งกล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ความจำข้อมูล (Information Storage) กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Processes) และเมตาคognition (Metacognition) ความจำข้อมูลประกอบด้วย ความจำจากความรู้สึกสัมผัส (Sensory Memory) ซึ่งจะเก็บข้อมูลไว้เพียงประมาณ 1 วินาทีเท่านั้น ความจำระยะสั้น (Short-Term Memory) หรือความจำปฏิบัติการ (Working Memory) เป็นความจำที่เกิดขึ้นหลังจากการตีความสิ่งเร้าที่รับรู้มาแล้ว

ซึ่งจะเก็บข้อมูลไว้ได้ชั่วคราวประมาณ 20 วินาทีและทำหน้าที่ในการคิด (Mental Operation) ส่วนความจำระยะยาว (Long-Term Memory) เป็นความจำที่มีความคงทน มีขนาดความจุไม่จำกัด สามารถคงอยู่เป็นเวลานาน เมื่อต้องการใช้จะสามารถเรียกคืนได้ สิ่งที่อยู่ในความจำระยะยาวมี 2 ลักษณะ คือ ความจำเหตุการณ์ (Episodic Memory) และความจำความหมาย (Semantic Memory) เกี่ยวกับข้อเท็จจริง มโนทัศน์ กฎ หลักการต่าง ๆ องค์ประกอบด้านการจำ ข้อมูลนี้ จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการทางปัญญาของบุคคลนั้น ประกอบด้วย

1. การใส่ใจ (Attention) หากบุคคลมีความใส่ใจในข้อมูลที่ได้รับเข้ามาทางการสัมผัส (Sensory Memory) ข้อมูลนั้นก็จะถูกนำไปสู่ความจำระยะสั้น (Short-Term Memory) ต่อไป หากไม่ใส่ใจ การใส่ใจ ข้อมูลนั้นก็จะเลือนหายไปอย่างรวดเร็ว

2. การรับรู้ (Perception) เมื่อบุคคลใส่ใจในข้อมูลใดที่ได้รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส บุคคลก็จะรับรู้ข้อมูลนั้น และนำข้อมูลนี้เข้าสู่ความจำระยะสั้นต่อไป ข้อมูลที่รับรู้จะเป็นความจริงตามการรับรู้ (Perceived Reality) ของบุคคลนั้น ซึ่งอาจไม่ใช่ความจริงเชิงปรนัย (Objective Reality) เนื่องจากเป็นความจริงที่ผ่านการตีความจากบุคคลนั้นมาแล้ว

3. การทำซ้ำ (Rehearsal) หากบุคคลมีกระบวนการรักษาข้อมูล โดยการทบทวนซ้ำแล้วซ้ำอีก ข้อมูลนั้นก็จะยังคงถูกเก็บรักษาไว้ในความจำปฏิบัติการ

4. การเข้ารหัส (Encoding) หากบุคคลมีกระบวนการสร้างตัวแทนทางความคิด (Mental Representation) เกี่ยวกับข้อมูลนั้น โดยมีการนำข้อมูลเข้าสู่ความจำระยะยาวและเชื่อมโยงเข้ากับสิ่งที่มีอยู่แล้วในความจำระยะยาว การเรียนรู้อย่างมีความหมายก็จะเกิดขึ้น

5. การเรียกคืน (Retrieval) การเรียกคืนข้อมูลที่จำไว้ในความจำระยะยาว เพื่อนำออกมาใช้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเข้ารหัส หากการเข้ารหัสทำให้เกิดการเก็บจำได้ดี มีประสิทธิภาพ การเรียกคืนก็จะมีประสิทธิภาพตามไปด้วย

การเรียนรู้จึงเป็นการสร้างความรู้ของบุคคล ซึ่งต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมาย 4 ขั้นตอนได้แก่

1. การเลือกรับข้อมูลที่สัมพันธ์กัน (Selecting Relevant Information)
2. การจัดระเบียบข้อมูลเข้าสู่โครงสร้าง (Coherent Structure)
3. การบูรณาการข้อมูลเดิม (Integrating)
4. การเข้ารหัส (Encoding) ข้อมูลการเรียนรู้ เพื่อให้คงอยู่ในความจำระยะยาว และสามารถเรียกคืนมาได้โดยง่าย

ด้วยเหตุนี้ การให้ผู้เรียนมีโอกาสเชื่อมโยงความรู้กับโครงสร้างความรู้เดิม ๆ และนำความรู้ความเข้าใจมาเข้ารหัสหรือสร้างตัวแทนทางความคิดที่มีความหมายต่อตนเองขึ้น จะส่งผลให้การเรียนรู้นั้นคงอยู่ในความจำระยะยาวและสามารถเรียกคืนมาใช้ได้

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม สร้างความหมายและความเข้าใจในเนื้อหาสาระหรือข้อมูลที่เรียนรู้ และจัดระเบียบข้อมูลที่เรียนรู้ด้วยผังกราฟิก ซึ่งจะช่วยให้ง่ายแก่การจดจำ

3. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

รูปแบบการสอนโดยใช้ผังกราฟิก มีหลายรูปแบบ ในที่นี้จะนำเสนอไว้รูปแบบ ดังนี้

3.1 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิกของโจนส์ และคณะ ประกอบด้วยขั้นตอน การเรียนการสอนที่สำคัญ ๆ 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ผู้สอนเสนอตัวอย่างการจัดข้อมูลด้วยผังกราฟิกที่เหมาะสมกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์

3.1.2 ผู้สอนแสดงวิธีการสร้างผังกราฟิก

3.1.3 ผู้สอนชี้แจงเหตุผลของการใช้ผังกราฟิกนั้นและอธิบายวิธีการใช้

3.1.4 ผู้เรียนฝึกการสร้างและใช้ผังกราฟิกในการทำความเข้าใจเนื้อหาเป็นรายบุคคล

3.1.5 ผู้เรียนเข้ากลุ่มและนำเสนอผังกราฟิกของตนแลกเปลี่ยนกัน

3.2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิกของคลาร์ก (Clark) ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนการสอนที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ขั้นก่อนสอน

1. ผู้สอนพิจารณาลักษณะของเนื้อหาที่จะสอนสาระนั้นและวัตถุประสงค์ของการสอนเนื้อหานั้น

2. ผู้สอนพิจารณาและคิดหาผังกราฟิกหรือวิธีหรือระบบในการจัดระเบียบเนื้อหาสาระนั้น ๆ

3. ผู้สอนเลือกผังกราฟิกหรือวิธีการจัดระเบียบเนื้อหาที่เหมาะสมที่สุด

4. ผู้สอนคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนในการใช้ผังกราฟิกนั้น

ขั้นสอน

1. ผู้สอนเสนอผังกราฟิกที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาสาระแก่ผู้เรียน

2. ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาสาระและนำเนื้อหาสาระใส่ลงในผังกราฟิกตามความเข้าใจของตน

3. ผู้สอนซักถาม แกไขความเข้าใจผิดของผู้เรียนหรือขยายความเพิ่มเติม

4. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเพิ่มเติม โดยนำเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา แล้วให้ผู้เรียนใช้ผังกราฟิกเป็นกรอบในการคิดแก้ปัญหา

5. ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน

3.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิกของจอยส์ และคณะ

จอยส์ และคณะ (ทิสนา แชมมณี. 2548 : 232-236 ; อ้างอิงมาจาก joie and others. 1975) นำรูปแบบการเรียนการสอนของคลาร์ก (Clark) มาปรับใช้โดยเพิ่มขั้นตอนเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้สอนชี้แจงจุดมุ่งหมายของผู้เรียน

2. ผู้สอนนำเสนอผังกราฟิกที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหา

3. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมเพื่อเตรียมสร้าง

ความสัมพันธ์กับความรู้ใหม่

4. ผู้สอนเสนอเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

5. ผู้สอนเชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่เรียนกับผังกราฟิกและให้ผู้เรียนนำเนื้อหา

สาระใส่ลงในผังกราฟิกตามความเข้าใจของตน

6. ผู้สอนให้ความรู้เชิงกระบวนการโดยชี้แจงเหตุผลในการใช้ผังกราฟิก

และวิธีใช้ผังกราฟิก

7. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายผลการใช้ผังกราฟิกกับเนื้อหา

8. ผู้สอนซักถาม ปรับความเข้าใจและขยายความจนผู้เรียนเกิดความเข้าใจ

กระจ่างชัด

3.4 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิกของสุปรียา ต้นสกุล

รูปแบบการสอนประกอบด้วยขั้นตอน 7 ขั้นตอน ดังนี้ (ทิสนา แชมมณี. 2548 : 232-236)

1. การทบทวนความรู้เดิม

2. การชี้แจงวัตถุประสงค์ลักษณะของบทเรียน ความรู้ที่คาดหวัง

ให้เกิดแก่ผู้เรียน

3. การกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความรู้เดิม เพื่อเตรียมสร้าง

ความสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียนและการจัดเนื้อหาสาระด้วยแผนภาพ

4. การนำเสนอตัวอย่างการจัดเนื้อหาสาระด้วยแผนภาพที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหา ความรู้ที่คาดหวัง
5. ผู้เรียนรายบุคคลทำความเข้าใจเนื้อหาและฝึกใช้แผนภาพ
6. การนำเสนอปัญหาให้ผู้เรียนใช้แผนภาพเป็นกรอบในการแก้ปัญหา
7. การทำความเข้าใจให้กระจ่างชัด

4. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ทิสนา แจมมณี (2548 : 233) ให้แนวคิดว่า ผู้เรียนจะมีความเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนและจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดี นอกจากนั้นยังได้เรียนรู้การใช้ผังกราฟิกในการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระอื่นๆ ได้อีก

สรุป การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer) หรือแผนภาพเป็นการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกแสดงความรู้เดิมแล้วสัมพันธ์กับการสร้างความรู้ใหม่ และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาตามกรอบแผนภาพได้

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

1. ความหมาย

สุวัฑกั นิยมคำ (2531 : 502) ได้ให้ความหมายของการสืบเสาะหาความรู้ว่าเป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ค้นหาหรือสืบเสาะหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ภพ เลหาไพบูลย์ (2537 : 119) ได้กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา

สุรางค์ สากร (2537 : 133) ได้ให้ความหมายของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ว่าเป็นวิธีการสอนที่จัดสถานการณ์หรือกิจกรรมที่เป็นกระบวนการคิดเพื่อให้นักเรียนได้ค้นหาความรู้ได้อย่างมีหลักการและเหตุผล โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการตั้งคำถามหรือตั้งสมมุติฐานขึ้นมา และทดสอบโดยให้นักเรียนใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมกับการคิดอย่างมีเหตุผลประกอบ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 56-57) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการปฏิบัติจริงมากที่สุด เป็นวิธีที่อยู่บนพื้นฐานของแนว Constructivism ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ด้วยตนเอง ความรู้ที่จะได้จะคงถาวรอยู่ในความจำระยะยาว ครูไม่สามารถสร้างได้ แต่เป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ ดังนั้น การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยวิธีให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองหรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมาย

วิลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 160 ; อ้างอิงมาจาก วัฒนาพร ระบุว่าทุกข์. 2542 : 16-17) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเป็นการใช้คำถามที่มีความหมายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสืบค้นหรือค้นหาคำตอบในประเด็นที่กำหนด เน้นการให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง บทบาทครู คือ ผู้ให้ความกระจ่างและผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบข้อมูลและจัดระบบความหมายข้อมูลของตนเอง ครูต้องฝึกทักษะและกระบวนการสืบค้น (Inquiry Process) ให้กับผู้เรียนก่อน ให้เขาสืบค้นความรู้ ประเด็นปัญหาที่ครูเลือกให้ผู้เรียนปัญหา ความสัมพันธ์กับหลักสูตรและสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ครูต้องตระหนักเสมอว่าต้องเน้นที่กระบวนการมากกว่าผลที่ได้จากกระบวนการ และครูต้องตรวจสอบว่า ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนอย่างเพียงพอ รวมทั้งมีสื่อและแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน

นคร พันธุ์ณรงค์ (2549 : เว็บไซต์) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบสืบสวนว่า การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน หมายถึง การเรียนรู้โดยวิธีการให้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจโดยใช้ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับมาจากความคิดและการแสวงหามาด้วยตนเองภายใต้การแนะนำของผู้สอน

การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ มีทั้งแบบที่ผู้เรียนเป็นผู้สืบสวนเอง แบบที่ผู้สอนเป็นผู้สืบสวน และ แบบที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมมือกันสืบสวนสอบสวน

สรุปได้ว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เน้นกิจกรรมของนักเรียนเป็นสำคัญ ครูมีหน้าที่จัดสภาพการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงหลักการและพื้นฐานทางจิตวิทยาด้วย

2. ประเภทการสืบเสาะหาความรู้

สรุปจากฉัตร ทองจรัส (2548 : 18-19) ได้ดังนี้

1. การสืบเสาะสำเร็จรูป (Structured Inquiry) เป็นการสืบเสาะที่ครูเป็นผู้กำหนดปัญหา ให้นักเรียน กำหนดขั้นตอนในการทดลองและจัดกระทำข้อมูล นักเรียนเป็นผู้แปลความหมาย และสรุปด้วยตนเอง

2. การสืบเสาะแบบแนะนำ (Guided Inquiry) เป็นการสืบเสาะที่ครูกำหนดปัญหาให้ ครูให้คำปรึกษาหารือหรือแนะนำวิธีการทดลองและจัดกระทำข้อมูลนักเรียน นักเรียนเป็นผู้แปลความหมายและสรุปด้วยตนเอง

3. การสืบเสาะแบบเปิดกว้าง (Open Inquiry) หรือการค้นพบ (Discovery)
นักเรียนเป็นผู้กำหนดปัญหา จัดกระทำข้อมูลตลอดจนการแปลความหมายและสรุปด้วยตนเอง
นักเรียนทำการสืบเสาะคล้ายกับการศึกษาค้นคว้าของนักวิทยาศาสตร์

การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน มีขั้นตอนและองค์ประกอบ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมหรือขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นจัดสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเสนอ
เรื่องราวที่น่าสนใจ เกิดการสังเกตและทำความเข้าใจกับปัญหา จนผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะหา
คำตอบ เพื่อคลี่คลายความสงสัย

2. ขั้นยอมรับปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนพยายามจะชี้แนะให้ผู้เรียนออกความคิดเห็น
ให้ค้นพบสาเหตุของปัญหาด้วยตนเอง ว่าปัญหาต่าง ๆ มีสาเหตุและปัจจัยอะไรบ้าง

3. ขั้นการเข้าถึงปัญหาอย่างแจ่มแจ้ง และ มองเห็นความสำคัญของปัญหา
โดยนำปัญหานั้นมาอธิบาย ดีความ ว่ามีปัญหาอะไรบ้าง แยกแยะว่ามีประเด็นใหญ่ ๆ กี่ประเด็น
และแยกเป็นหัวข้อย่อย นำปัญหาหรือข้อความในสมมติฐานมาจำกัดขอบเขตว่าต้องการแก้ไข
โดยการที่ผู้สอนใช้คำถามซักถาม หรือให้ผู้เรียนซักถามสืบสวนสอบสวน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถ
ให้คำจำกัดความในตัวปัญหานั้นได้ พร้อมทั้งจะหาแหล่งที่มาได้ และสามารถที่จะคาดคะเนผลที่
เกิดขึ้นจากแนวทางเลือก ที่จะแก้ปัญหานั้นได้

4. ขั้นการตั้งสมมติฐาน เป็นขั้นการตั้งกรอบการทำงานของผู้เรียน จะนำไปสู่
การทดลอง และขั้นสรุป สมมติฐานอาจตั้งเป็นคำถามก็ได้ โดยให้ผู้เรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น
และคาดคะเน ว่า อาจเป็นเพราะอย่างนั้นอย่างนี้หลายชนิดด้วยกัน ครูจะเป็นผู้ชี้แนะหาข้อสรุป
เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น รู้จักวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมรอบตัวที่เกิดขึ้น และช่วยกัน
ตัดสินใจว่าจะเอาสมมติฐานข้อไหน แล้วผู้เรียนจะต้องพิสูจน์ข้อสมมติฐานดังกล่าวโดยมีข้อมูล
หลักฐาน เอกสาร ต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาหาข้อยุติดังกล่าวอย่างสมเหตุสมผลที่แท้จริง
เพื่อที่จะได้ผลสรุปออกมาสนับสนุนสมมติฐานที่กำหนดไว้

5. ขั้นการรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นที่พยายามรวบรวมข้อมูลด้วยการค้นหาจากเอกสาร
ต่าง ๆ หนังสือพิมพ์หรือจากการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาข้อสรุป
ขั้นนี้ เป็นการสร้างทักษะในการค้นคว้า วิจัย ให้แก่ผู้เรียนให้รู้จักสรุป และนำมารายงานจัด
นิทรรศการและอื่น ๆ ซึ่งครูอาจเป็นผู้แนะนำให้ผู้เรียนเห็นแนวทางในการค้นหาได้ง่ายและสะดวก
มากยิ่งขึ้น

6. ขั้นการเลือกและตรวจสอบข้อมูล เป็นขั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มา
เลือกว่าข้อมูลไหนสำคัญที่สุดและเกี่ยวข้องมากที่สุด โดยมีการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ
ร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้องที่สุด ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิด และรู้จักการค้นพบด้วยตนเอง

7. ขั้นสรุปผล เป็นขั้นสรุปผลจากข้อมูลที่หามาได้ว่าจะยอมรับหรือไม่ยอมรับข้อสมมติฐานที่วางไว้ เป็นการสรุปตามข้อมูลที่ได้ แต่ถ้ามีข้อมูลที่ดีกว่านี้ ผลสรุปอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามข้อมูลใหม่

8. ขั้นยอมรับพร้อมที่จะนำไปใช้ เป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน ครูจะต้องประเมินผู้เรียนในการยอมรับข้อสรุป ซึ่งประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้ คือ เกิดทักษะในการคิด มีเจตคติที่ดี มีความรู้สึกและปฏิกิริยาโต้ตอบ มีความรู้ มีอารมณ์ร่วมด้วย และมีความคิดเห็นคุณค่าประโยชน์

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 160) ได้นำเสนอวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน ประกอบด้วยขั้นต่าง ๆ 4 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 การสังเกต (Observation) นักเรียนสังเกตสภาพการณ์หรือสิ่งแวดล้อมอันเป็นปัญหา พยายามนำความคิดรวบยอดเดิมมาแปลความหมาย ทำความเข้าใจ จัดโครงสร้างความคิดในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพการณ์อันเป็นปัญหานั้น

ขั้นที่ 2 การอธิบาย (Explanation) นักเรียนจัดโครงสร้างความคิด ตั้งสมมติฐานเพื่ออธิบาย คิดทบทวนหรือทำความเข้าใจปัญหานั้น ๆ ให้ชัดเจน เปลี่ยนแปลงโครงสร้างความคิดหลาย ๆ รูปแบบ เพื่ออธิบายทำความเข้าใจปัญหา

ขั้นที่ 3 การทำนาย (Prediction) เมื่อจัดโครงสร้างความคิดหลายๆ รูปแบบหรืออธิบายปัญหาแล้ว มองเห็นแนวทาง มีความเข้าใจ และสามารถทำนายหรือพยากรณ์ได้ว่าเมื่อเป็นเช่นนี้ ผลจะเป็นอย่างไร อะไรจะเกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปผลและการนำไปใช้สร้างสรรค์ (Control and Creativity) สามารถทำความเข้าใจได้ แก้ปัญหา สามารถคิดกว้างไกลออกไปในการใช้ประโยชน์กว้างขวาง คิดสร้างสรรค์นำไปใช้ในสภาพการณ์ต่าง ๆ ไม่จำกัดอยู่เพียงแต่การแก้ปัญหาได้หรือพอใจ เพียงแต่การแก้ปัญหาได้เท่านั้น

การสอนแบบสืบสวนสอบสวนก้าวไกลกว่าการสอนแบบวิทยาศาสตร์ในลักษณะที่คิดไปไกลถึงการใช้ประโยชน์ต่อไปด้วย ไม่จำกัดเฉพาะแต่แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น

ในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาเป้าหมายของปรัชญาการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎีการเรียนรู้ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการและผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด แล้วพิจารณาเลือกนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรม ที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ เหมาะกับสภาพแวดล้อมและศักยภาพของผู้เรียน

บทบาทของครูและนักเรียนในการสอนและการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้

สรุปจาก รจนา วิเศษวงษา (2547 : 50-51) ได้ดังนี้

ครูจะต้องเป็นผู้คอยกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดได้ซักถาม ครูต้องพยายามสร้างแรงจูงใจ ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน เมื่อนักเรียนสามารถทำงานสำเร็จ ครูต้องเสริมแรง ให้เกิดขึ้นตลอดเวลา โดยครูมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. ครูเป็นผู้กำกับและจัดระเบียบต่าง ๆ ของการทำกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนทำงานอย่างมีระเบียบและดำเนินกิจกรรมลูกขั้นตอน
2. ครูสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นอยากคิดหาคำตอบของปัญหา
3. ครูแนะนำแนวทางในการแก้ปัญหา
4. ครูไม่ควรชี้แนะปัญหาให้แก่ นักเรียนโดยการบอกข้อเท็จจริง ครูควรให้คำถามเพื่อนำไป สู่การแก้ปัญหานั้นๆ
5. ครูต้องไม่ด่วนสรุปข้อมูลด้วยตนเอง ควรเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายซักถามเพื่อจะ ได้เกิดแนวคิดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แล้วจึงให้นักเรียนสรุป
6. ครูต้องหาวิธีสอนหลากหลายวิธีมาช่วยในการสอนด้วยจะทำให้ นักเรียนมีความเข้าใจยิ่งขึ้น

ดังนั้น บทบาทของครูในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ จึงต้องเป็นผู้สร้างสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยนำทางให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ และบทบาทของนักเรียนในการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ ควรมีดังนี้

1. พยายามค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ใช้หลักการต่าง ๆ ใช้ทักษะการสังเกต ใช้เครื่องมือ การดำเนินการทดลอง การบันทึกข้อมูล การอภิปรายและการสรุป ซึ่งนำไปสู่การคิดและหลักเกณฑ์ที่สำคัญของบทเรียน
3. แสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นอย่างมีอิสระและมีเหตุผล
4. พูดซักถามหรือโต้แย้งในสิ่งที่นักเรียนเชื่อมั่นและมีเหตุผล

สรุปบทบาทของนักเรียนได้ว่า ต้องเป็นผู้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ใช้ความคิดหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่พบเห็น แสดงความคิด อภิปรายในเรื่องที่เรียน

ข้อดีของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีดังนี้ คือ

1. นักเรียนมีโอกาสได้พัฒนาความคิดอย่างเต็มที่ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงมีความอยากรู้อยู่ตลอดเวลา
2. นักเรียนมีโอกาสฝึกความคิดและการกระทำ ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ สามารถจำได้นาน และนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้

3. นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้
 4. นักเรียนสามารถเรียนรู้โมทัศน์และหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้เร็วขึ้น
 5. นักเรียนจะเป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และอื่น ๆ
- ข้อจำกัดของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีดังนี้ คือ

1. ใช้เวลามากในการสอนแต่ละครั้ง
2. ถ้าสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้นไม่น่าสงสัย แปลกใจจะทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายและถ้าครูไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการสอนวิธีนี้ มุ่งควบคุมพฤติกรรมนักเรียนเกินไปจะทำให้ให้นักเรียนไม่มีโอกาสได้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง

3. นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาต่ำและเนื้อหาวิชาค่อนข้างยาก นักเรียนอาจจะไม่สามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้

4. นักเรียนบางคนที่ยังไม่เป็นผู้ใหญ่พอ ทำให้แรงจูงใจของนักเรียนลดลง

5. ถ้าใช้การสอนแบบนี้อยู่เสมออาจทำให้ความสนใจของนักเรียนลดลง

ในการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้จะเห็นว่าเป็นการสอนที่ดี ผู้เรียนเรียนด้วยความเข้าใจ ไม่ใช่เรียนแบบท่องจำ โดยมีครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ให้เกิดในตัวผู้เรียนได้

สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

วัชร วรรณสิงห์ (2542 : 91) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนหรือโสตทัศนศึกษา หมายถึง สิ่งพิมพ์ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งที่ครูสร้างขึ้น เพื่อนำมาใช้เป็นตัวกลางที่ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สื่อการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนอ่านได้เร็วและเข้าใจมากยิ่งขึ้น จำสิ่งที่เรียนได้มากและจำได้นานขึ้น ช่วยในการลำดับความคิดและลำดับเรื่องราวต่างๆ ได้ดี ช่วยส่งเสริมให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและทำให้อยากรู้ อยากเรียนมากยิ่งขึ้น สื่อการเรียนการสอนจะเร้าให้นักเรียนเกิดความพอใจและอยากทำกิจกรรมด้วยตนเอง

1. สื่อการสอนหรือสื่อการเรียนรู้

- 1.1 ความหมายของสื่อการสอน กมล เวียสุวรรณและนิตยา เวียสุวรรณ (2540 : 39-40) ได้อ้างถึง ชอรัส (Shores) ซึ่งกล่าวว่า สื่อ

การสอนเป็นเครื่องมือ ช่วยสื่อความหมายใดๆก็ตามที่จัดโดยครูและนักเรียน เพื่อเสริมการเรียนรู้ เครื่องมือการสอนทุกชนิดเป็นสื่อการสอน เช่น หนังสือในห้องสมุด โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ ทรัพยากรจากชุมชน เป็นต้น

คำว่า สื่อการสอน ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Instructional Media “ Instruct ” มีความหมายว่า teach แปลว่า สอน Media เป็นคำพหูพจน์ มาจากคำเอกพจน์ว่า Medium แปลว่า สื่อ เมื่อรวม 2 คำนี้เข้าด้วยกันเป็น Instructional Media จึงมีความหมายว่า สื่อการสอน บางท่านเรียกว่า สื่อการเรียน ซึ่งแท้ที่จริงแล้วจะเรียก สื่อการสอน หรือสื่อการเรียนการสอนหรือ สื่อการเรียนก็มีจุดมุ่งหวังเหมือนกัน คือ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งนั้น ปัจจุบันมีนักเทคโนโลยีทางการศึกษาจะนิยมใช้คำว่า วัสดุและเครื่องมือเทคโนโลยีการศึกษา ทั้งคำสื่อการเรียนการสอน และวัสดุและเครื่องมือเทคโนโลยีการศึกษานั้น มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เข้าใจในสิ่งที่เรียนได้อย่างถูกต้อง และเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น จึงได้ให้ความหมายของสื่อการสอนว่า หมายถึง วัสดุ เครื่องมือ และ/หรือวิธีการที่จะนำหรือถ่ายทอดสารไปยังผู้รับ

สรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง การนำวัสดุอุปกรณ์ ระบบและวิธีการมาเป็นตัวกลาง ในการให้การศึกษแก่ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ความจำเป็นและบทบาทของสื่อการสอน

สื่อการสอนมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอน ในฐานะตัวกลางที่ช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. การเพิ่มจำนวนนักเรียน สื่อการสอนมีความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน
2. สื่อการสอนช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานหรือภูมิหลังนักเรียนที่แตกต่างกัน
3. สื่อการสอนช่วยให้ครูสอนได้ดีขึ้น และช่วยทำให้การสอนของครูบรรลุเป้าหมาย

4. สื่อการสอนสำเร็จรูปช่วยให้นักเรียนที่อยู่ในสภาพเสียเปรียบ หรือผู้ยากไร้สามารถเรียนได้ทัดเทียมผู้ที่มีฐานะดีกว่า

1.3 การเลือกสื่อการสอน

สมพร จารุณัก (2540 : 16-20) ได้เสนอแนวทางในการเลือกประเภทของสิ่งเร้าและสื่อการเรียนการสอนสรุปใจความได้ว่า ในการเลือกสื่อการเรียนการสอนนั้น มีหลักเกณฑ์พื้นฐานที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์ เมื่อได้กำหนดจุดประสงค์เป็นอย่างดีแล้ว จะสามารถเลือกสื่อการเรียนการสอนได้โดยไมยาก ถ้าสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดทันทีก็อาจจะไม่สำคัญเท่าไรนัก ถ้าจะเลือกใช้สื่อประเภทใด โดยอาศัยจุดประสงค์ทำให้มั่นใจได้ว่า ประเภทของสื่อที่จะนำเสนอในสื่อการเรียนการสอนจะเหมาะสมกับความสามารถที่คาดหวังไว้สำหรับนักเรียน

2. ความรู้ ทักษะ และเจตคติ การตัดสินใจเกี่ยวกับประเภทของสื่อและประเภทของสื่อการเรียนการสอนจะอยู่ที่การพิจารณาว่า สื่อและสื่อต่างประเภทย่อมส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่างกันไป ต้องพิจารณาว่า ต้องการให้ นักเรียนได้รับประสบการณ์ด้านใด ด้านความรู้หรือทักษะความชำนาญ หรือเจตคติ ความรู้ในหัวข้อหรือความคิดรวบยอดเดียวกัน อาจจะสามารถนำเสนอได้หลายแนวทาง เช่น เป็นคำพูด เป็นภาพ เป็นตัวเลข เป็นทางสภาพ ภูมิประเทศหรือทางสภาพสังคม ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า ไม่มีสื่อการเรียนการสอนเพียงประเภทเดียวที่สามารถเสนอความรู้ ทักษะและเจตคติได้ครบถ้วนอย่างเหมาะสม

3. ความต้องการของนักเรียน ในกรณีที่มีสื่อหลายประเภทซึ่งเหมาะสมกับจุดประสงค์ที่กำหนด ควรจัดประเภทที่เหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด ถ้าไม่แน่ใจว่า นักเรียนชอบสื่อประเภทใด อาจใช้สื่อหลายประเภทสำหรับจุดประสงค์หนึ่งก็ได้ โดยคาดหวังว่า สื่อเหล่านั้นจะทำให้ให้นักเรียนพึงพอใจอย่างทั่วถึง ในการสนองความสนใจแต่ละบุคคล อาจจำเป็นต้องให้นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสเลือกสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสามารถ และความสนใจมากที่สุด การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนและวิธีการสอนเป็นกิจกรรมที่นักเรียนควรได้มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือ

4. ความคุ้นเคย การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนมีข้อจำกัดอยู่บ้าง เนื่องจากความไม่คุ้นเคยกับสื่อบางประเภท ความคุ้นเคยต่อสื่อใด ๆ มีความสำคัญมาก ถ้าหวังจะใช้สื่อประเภทนั้นให้ได้ผลดีที่สุด

5. ความเป็นไปได้และค่าใช้จ่าย ความชอบและความคุ้นเคยของนักเรียนต่อสื่อการเรียนการสอน ไม่ใช่ข้อจำกัดประการเดียวในการเลือกใช้สื่อ แต่ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้และราคาของสื่อด้วย สื่อบางประเภทมีความสำคัญมาก แต่ขณะเดียวกันก็มีราคาแพง ครู และนักเรียนอาจร่วมกันพิจารณาเลือกสื่อที่สามารถใช้แทนกันได้

6. สื่อหลากหลาย แม้ว่าสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งเหมาะสมกับจุดประสงค์หลายจุดประสงค์ แต่ถ้าผู้สอนใช้สื่อประเภทเดียว นักเรียนอาจเบื่อสื่อประเภทนั้นได้ ความหลากหลายเป็นเหตุผลที่ดีในการใช้สื่อในกิจกรรมการเรียนการสอน แม้ว่าสื่อประเภทเดียวจะทำหน้าที่ได้ทั้งหมดก็ตาม

7. การหามาได้ ผู้สอนต้องพิจารณาว่า สื่อการเรียนการสอนที่จะเลือกใช้ นั้นมีหรือไม่ บางประเภทอาจมีปริมาณจำกัดและไม่หลากหลาย ผู้สอนต้องพิจารณาทั้งความเหมาะสมและการหามาใช้ด้วย การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนมีข้อจำกัด เนื่องจากบางประเภท ไม่มีและหาไม่ได้

8. การใช้สื่อจากแหล่งต่างๆ ผู้สอนออกแบบและวางแผนประสบการณ์ การเรียนจากสิ่งที่ผู้สอนและนักเรียนสามารถทำหรือสร้างขึ้นมาได้ รวมทั้งอาศัยแหล่งความรู้อื่นด้วย โดยเฉพาะการได้รับความร่วมมือจากแหล่งชุมชนหรือเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์เป็นสำคัญ

การเลือกสื่อการสอนให้พิจารณาจากคำถาม 13 ข้อต่อไปนี้

1. สื่อการสอนมีประโยชน์ต่อหน่วยการสอนและมีกิจกรรมในแก้ปัญหา หรือให้ประสบการณ์เฉพาะหรือไม่
2. เนื้อหาที่จะต้องถ่ายทอดด้วยสื่อการสอนนี้ มีประโยชน์และมีความสำคัญ แก่นักเรียนในชุมชนและสังคมหรือไม่
3. สื่อการสอนเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การสอนหรือเป้าหมายของนักเรียน หรือไม่
4. มีการตรวจสอบระดับความยากของวัตถุประสงค์การสอน ทางพุทธิศึกษา เจตนาศึกษาและทักษะศึกษาหรือไม่
5. สื่อการสอนเน้นการให้นักเรียนได้คิดตอบสนอง อภิปรายและศึกษาค้นคว้า หรือไม่
6. เนื้อหาที่บรรจุในสื่อการสอน ช่วยแก้ปัญหาและเสริมกิจกรรมของนักเรียน หรือไม่
7. สื่อการสอนมีเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
8. สื่อการสอนมีมโนทัศน์ที่ให้เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับขนาด อุณหภูมิ น้ำหนัก ความลึก ระยะทาง การกระทำ กลิ่น เสียง สี ความมีชีวิตและอารมณ์หรือไม่
9. สื่อการสอนมีเนื้อหาและวิธีการที่มีความแน่นอน และทันสมัยหรือไม่
10. สื่อการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การสอนหรือไม่
11. สื่อการสอนแสดงถึงรสนิยมที่ดีหรือไม่
12. สื่อการสอนนั้น ๆ ใช้ในห้องเรียนธรรมดาได้หรือไม่
13. ความรู้ เนื้อหาในสื่อการสอนมีตัวอย่างให้มากพอหรือไม่

1.4 การนำเสนอสื่อการสอน

ประภาพร ชรรมรส (2537 : 46 - 49) ได้กล่าวว่า สื่อไม่มีความสมบูรณ์ในตัว ของมันเอง และเฉพาะตัวสื่อ ไม่สามารถทำให้เกิดภาพความรู้ให้สำเร็จลุล่วงได้ แต่ถ้าสื่อเหล่านั้น ได้รับการเลือกสรรอย่างฉลาด มีการประเมินค่าอย่างเหมาะสมและใช้อย่างมีประสิทธิภาพก็สามารถ ทำ ให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมากมาย ทักษะและความสามารถในการใช้สื่อ จึงเป็นสิ่งที่ สำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น ประสิทธิภาพของสื่อจึงขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้ใช้และ การวางแผนใช้สื่อ

1.5 คุณสมบัติของผู้ใช้สื่อ ผู้ใช้สื่อควรมีลักษณะ ดังนี้

1.5.1 เข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้และความสัมพันธ์ของการใช้สื่อ เทคโนโลยีศควควบคู่ กับการใช้เครื่องมือ

1.5.2 มีความรู้พื้นฐานเรื่องสื่อเป็นอย่างดี

1.5.3 ตระหนักถึงคุณค่าของสื่อที่ใช้กับเนื้อหาและบูรณาการของสื่อกับเนื้อหา ทั่ว หมด

1.5.4 ต้องรับว่า สื่อไม่ได้เข้าไปแทนผู้นำเสนอทั้งหมด แต่ทำหน้าที่สื่อ แนวความคิดให้กระจ่างขึ้นเท่านั้น

1.5.5 ทราบคุณลักษณะและธรรมชาติของสื่อทุกชนิด ตลอดจนจับ ด้ ความสามารถในการใช้สื่อความหมายด้วย

1.5.6 มีความรู้เรื่องสื่อว่าชนิดใดเหมาะกับเนื้อหาอย่างไร ใช้อย่างไร

1.5.7 ควรรู้วิธีการผลิตสื่อชนิดต่างๆ รวมทั้งรู้จักการจัดบริการสื่อในหน่วยงาน

1.6 การวางแผนการใช้สื่อการสอน การใช้สื่อที่ดีควรวางแผนตามลำดับ ได้แก่

1.6.1 การเลือก

1.6.2 การเตรียมการใช้

1.6.3 การนำเสนอ

1.6.4 การติดตามผลการใช้

1.7 หลักการใช้สื่อ มีดังนี้

1.7.1 เลือกให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย

1.7.2 เลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหา

1.7.3 เลือกให้เหมาะสมกับลักษณะการนำไปใช้ เช่น ใช้เป็นบทนำอธิบาย ขยายความรู้หรือใช้สรุปเนื้อหา

1.7.4 เลือกให้เหมาะสมกับกิจกรรม เช่น กลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล

1.7.5 เลือกให้เหมาะสมกับประสบการณ์ที่จัดไว้

1.7.6 เลือกให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ เช่น ห้องบรรยายขนาดใหญ่ ฯลฯ

1.7.7 เลือกให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะ ความสนใจ ความสามารถผู้เรียน

1.8 การเตรียมการใช้ การเตรียมการใช้ ได้แก่

1.8.1 เตรียมสื่อ

1.8.2 เตรียมผู้นำเสนอ

1.8.3 เตรียมผู้ฟัง

1.9 การนำเสนอ

การใช้สื่อที่เหมาะสมจะเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้สื่อสารได้ แต่การใช้ที่ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่า จะใช้สื่อชิ้นเมื่อใด เท่าใดหรืออย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเรื่องที่จะนำเสนอ พื้นฐานและความเข้าใจของนักเรียนรวมทั้งคุณประโยชน์ของสื่อเอง ผู้ใช้ต้องตัดสินใจถึงความเหมาะสมในการใช้เอง ในการนำเสนอแต่ละครั้งต้องมีเหตุผลว่า ทำไมจะต้องเสนอเรื่องนี้ต่อนักเรียน และที่สำคัญควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย นักเรียนและเนื้อเรื่องที่นำเสนอ

1.10 ข้อเสนอแนะการพิจารณาการใช้สื่อในการนำเสนอ

1.10.1 เรื่องหนึ่งๆ ไม่ควรใช้สื่อมากเกินไปจนความจำเป็น

1.10.2 ใช้สื่อตามแผนที่วางไว้

1.10.3 ใช้สื่อซ้ำ กรณีใช้แล้วนักเรียนเข้าใจชัดเจนขึ้น

1.10.4 ใช้สื่อให้เหมาะสมกับเวลา

1.10.5 ใช้สื่อให้เป็นเครื่องช่วย แต่ไม่ใช่ผู้นำเสนอ

1.10.6 ใช้สื่อที่มีคุณค่าและได้คัดเลือกแล้ว

1.10.7 ใช้สื่ออย่างคล่องแคล่วและมั่นใจ

1.11 การติดตามผลการใช้สื่อ

1.11.1 สังเกตความสามารถของนักเรียน

1.11.2 สังเกตความสนใจ และทัศนคติของนักเรียน

1.11.3 บันทึกความร่วมมือของนักเรียน

1.11.4 สังเกตปฏิบัติการโต้ตอบของนักเรียน

1.11.5 ทดสอบความรู้ของนักเรียน

2. แหล่งการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ จึงกำหนดไว้ดังนี้ “มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ”

แหล่งการเรียนรู้ คือ อะไร

คำริ บุญชู (2548 : 27) แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยและต่อเนื่อง จนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสุดท้ายก็จะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้ มีความสำคัญดังนี้

1. เป็นแหล่งที่รวมขององค์ความรู้อันหลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้า ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลและเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่บุตรหลานของตน
3. เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนาน และมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่าย
4. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการคิดได้เอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5. ทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รู้และรักท้องถิ่นของตน มองเห็นคุณค่า และตระหนักถึงปัญหาในชุมชนของตน พร้อมทั้งจะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ประเภทของแหล่งการเรียนรู้

ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ แบ่งออกได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ศึกษสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา
2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่ราชการ สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ ตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ห้องสมุด ถนน สะพาน เขื่อน ฝ่ายทคน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน ฯลฯ
3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล น้ำตก แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ห้วย ทุ่งนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ ฯลฯ

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิธีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน

โรงเรียนบ้านเปือยนาสูง ตำบลตะคอบ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ได้กำหนด แหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาไว้ดังนี้

แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งที่เป็นอาคารสถานที่ บุคคล เอกสาร วัตถุ ที่สามารถให้ความรู้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างได้ แหล่งการเรียนรู้มีทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา แบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นอาคารสถานที่

1.1. ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

1.2. ห้องสมุด

1.3. เรือนเพาะชำ

1.4. แหล่งธรรมชาติ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ สวนสัตว์ศรีสะเกษ

สวนสัตว์ห้วยแก้ว

1.5. พื้นที่การเกษตร

1.6. วัด โบสถ์ สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

1.7. โบราณสถาน

1.8. หน่วยงานที่เป็นสำนักงาน สถานที่ราชการ

2. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญการ ความเชี่ยวชาญ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้

โดยการสัมภาษณ์ สอบถาม สังเกตพฤติกรรม

2.1. ครู อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา

2.2. นายแพทย์/พยาบาล/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2.3. ข้าราชการ

2.4. นักธุรกิจ

2.5. นักวิชาการ/นักเขียน/นักหนังสือพิมพ์

2.6. นักการค้า (พ่อค้า/แม่ค้า)

2.7. นักการเมืองการปกครอง ทั้งระดับท้องถิ่น ส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง

2.8. ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นเอกสาร

เอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ หรือข้อเขียนด้วยลายมือรวมทั้งภาพที่ปรากฏ
ในเอกสาร เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย

- 3.1 เอกสารทางวิชาการ เช่น บทความ งานวิจัย
- 3.2 ตำราเรียนวิชาหรือศาสตร์ต่าง ๆ
- 3.3 หนังสือวรรณกรรม/วรรณคดี ซึ่งประกอบด้วยหนังสือรวมบทกวี
สารคดี เรื่องสั้น นิยาย ตำนาน พงศาวดาร นิทาน ฯลฯ
- 3.4 หนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยหนังสือพิมพ์รายวัน รายปักษ์ รายเดือน
- 3.5 เอกสารทางราชการ เช่น หนังสือเข้า-ออก ประกาศ รายงาน
การประชุม จดหมายเหตุ บันทึกการตรวจเยี่ยม ฯลฯ
- 3.6 กฎหมาย พระราชบัญญัติ พระกฤษฎีกา พระราชกำหนด
กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ

4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวัตถุ

- 4.1 โบราณวัตถุ
- 4.2 เครื่องมือทางการเกษตร
- 4.3 เครื่องมือทางการแพทย์
- 4.4 เครื่องมือทางอุตสาหกรรม
- 4.5 เครื่องมือสื่อสาร วิทยุ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์

สรุป แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร แหล่งความรู้ ประสบการณ์
ที่เป็น ทุกรูปแบบ สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและกลายเป็นบุคคล
แห่งการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียน

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2547 : 61) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26
ได้กำหนดไว้ว่า “ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน
ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่
ไปในพฤติกรรมเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา”

หลักการวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงศักยภาพและพัฒนาการของผู้เรียน ต้องดำเนินการวัดและประเมินผลให้ชี้ชัดถึงศักยภาพและพัฒนาการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

1. เน้นกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Evaluation) และประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน (Summative Evaluation) ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. เน้นการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพจริงหรือใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง (Authentic Learning and Assessment) สะท้อนความสามารถและการแสดงออกของผู้เรียน (Student Performance) ที่ชัดเจน
3. เน้นการบูรณาการการประเมินผลควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินจากคุณภาพของงานและกระบวนการทำงานของผู้เรียน
4. เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน ส่งเสริมให้มีการประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อนและกลุ่มเพื่อนและประเมินโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง เป็นต้น
5. เน้นการประเมินผู้เรียนด้วยการพิจารณาอย่างครอบคลุมตากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมกรเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การวัดและประเมินผลวิชาสังคมศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 165)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่เน้นการพัฒนานักเรียนให้มีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เช่น พัฒนาจากคนที่ไม่ค่อยรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมาเป็นคนที่รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น หรือจากคนที่ทำไม่ค่อยเป็นมาเป็นคนที่ทำเป็นมากขึ้น หรือจากคนที่ไม่ค่อยรับผิดชอบมาเป็นคนที่รับผิดชอบมากขึ้น เป็นต้น คุณลักษณะดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดกับผู้เรียนทุกคน

การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการจัดการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจาก ผลของการวัดและประเมินจะทำให้เราทราบว่า ผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้บรรลุตามสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ ซึ่งสิ่งที่คาดหวังดังกล่าว คือ จุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของกลุ่มวิชา/รายวิชา จนกระทั่งถึงจุดประสงค์ของแต่ละเนื้อหาที่ใช้เป็นสื่อนำไปสู่ความสำเร็จในแต่ละครั้งด้วย ที่สำคัญอย่างยิ่งจะทำให้ทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า มีพัฒนาการไปมากน้อยเพียงใด จุดประสงค์ดังกล่าว จะถูกจำแนกเป็นกลุ่มของพฤติกรรมโดยอ้างอิงจากแนวคิดและทฤษฎีทางจิตวิทยาต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการวัดและประเมิน ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการวัดและประเมินผลตามการจำแนกพฤติกรรมตามกลุ่มของบลูม

แนวคิดของบลูมและคณะได้กล่าวว่า ในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม ถ้านำจุดมุ่งหมายทั้งหมดมาพิจารณาแล้ว จะสามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้านด้วยกัน คือ

1.1 ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จัดเป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด เป็นพฤติกรรมที่ใช้กระบวนการทางสมองหรือสติปัญญาเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เช่น มีความรู้ ความเข้าใจในวิชาสังคมศึกษา และสามารถนำไปแก้ปัญหาได้ เป็นต้น

1.2 ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) จัดเป็นพฤติกรรมด้านความรู้สึก เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์ หรือความรู้สึกซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่สร้างสมขึ้นจนเป็นคุณลักษณะ เฉพาะบุคคล เช่น เจตคติ ความสนใจ ความรับผิดชอบ เป็นต้น

1.3 ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) จัดเป็นพฤติกรรมด้านทักษะ ปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ แสดงออกอย่างอัตโนมัติ ในการลงมือกระทำ เช่น การใช้เครื่องมือช่าง ตวง วัดสิ่งของ เป็นต้น

พฤติกรรมการเรียนรู้ในแต่ละด้านมีการจำแนกไว้เป็นลำดับตั้งแต่ขั้นต่ำไปจนถึงขั้นสูงสุด ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษา วิเคราะห์ให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนรู้เป้าหมายของการเรียนการสอน ช่วยให้ได้ แนวทางในการจัดการเรียนการสอน กำหนดสื่อการสอน และการวัดและประเมินผล ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

2. แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา

แนวคิด ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) นี้ โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ศาสตราจารย์แห่งภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ศึกษา และเขียนไว้ว่า ความสามารถของมนุษย์ในการแก้ปัญหาหรือกระทำอะไรสักอย่างที่มีค่าในสังคม เดียวกันหรือหลายสังคม ความสามารถนั้นต้องมีส่วนของสมองเป็นฐานรองรับ ซึ่งความสามารถ ของบุคคลแต่ละลักษณะจะมีรูปแบบพัฒนาการเฉพาะของตนเองและมีรูปแบบทางความคิดที่แยก ต่างหากออกไปที่ชัดเจนจากสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งมีอิทธิพลและส่งผลต่อการเสริมสร้าง สติปัญญาความสามารถของบุคคลที่แตกต่างกันไปอย่างเห็นได้ชัด

ลักษณะความสามารถที่การ์ดเนอร์ ได้นำเสนอไว้มี 8 ประเภท ดังนี้

1. ความสามารถในการใช้ภาษาทั้งพูดและเขียน (Linguistic Intelligence)

หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาเดิมของตน และอาจจะสามารถใช้ภาษาอื่นได้ด้วย เพื่อแสดง ความคิดและความรู้สึกของตนเอง และแสดงความเข้าใจต่อผู้อื่น กวี เป็นผู้มีความสามารถทาง ปัญญา โดยแท้จริง บุคคลอื่น เช่น นักพูด ทนายความและบุคคลที่ใช้ภาษาในการประกอบอาชีพ แสดงออก ถึงความสามารถทางปัญญาด้านภาษาอย่างชัดเจน

2. ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Logical Mathematical Intelligence) หมายถึง ความสามารถเข้าใจหลักการของเหตุและผลอย่างที่ นักวิทยาศาสตร์และนักคณิตศาสตร์ปฏิบัติ หรือความสามารถในการจัดกระทำกับตัวเลข ปริมาณ และการปฏิบัติการทางคณิตศาสตร์(บวก ลบ คูณ และหาร)อย่าง ที่นักคณิตศาสตร์กระทำ

3. ความสามารถทางภาพมิติ (Spatial Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการสร้างภาพ 3 มิติของโลภภายนอกขึ้นในจิตใจของตนเอง เช่น นักบินหรือนักเดินเรือมองภาพของโลภภายนอกในการนำเครื่องบินหรือเรือไปตามทิศทางที่ต้องการ หรือช่างแกะสลักมองภาพ 3 มิติ ในการทำงานของตน ความสามารถในการเข้าใจภาพ 3 มิติ มีประโยชน์ในงานทั้งศิลปะและวิทยาศาสตร์ ถ้าบุคคลใดมีความสามารถทางด้านมิติมาก บุคคลนั้นจะเป็น คนเก่งทางด้าน การวาดภาพ แกะสลักหรือสถาปนิกมากกว่าจะเป็นนักดนตรีหรือนักเขียน

4. ความสามารถทางกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Bodily Kinesthetic Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการใช้ร่างกายทั้งหมดหรือบางส่วน เช่น มือ นิ้วมือ หรือแขน ในการแก้ปัญหาทำอะไรสักอย่าง หรือผลลิตะไรสักอย่างออกมา ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนของบุคคลที่มีความสามารถทางด้านนี้ เช่น นักกีฬา นักแสดง โดยเฉพาะนักเต้นรำ ดารา ภาพยนตร์ เป็นต้น

5. ความสามารถทางด้านดนตรี (Musical Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการคิดเป็นดนตรี สามารถฟังรูปแบบ จำได้ รู้ได้ และอาจปฏิบัติตนได้ด้วยบุคคลที่มีปัญหาทางด้านดนตรีอย่างสูงไม่เพียงแต่จำดนตรีได้ง่ายเท่านั้น ยังฟังใจในดนตรีอย่างไม่มีวันลืมอีกด้วย

6. ความสามารถทางสังคมหรือเข้าใจบุคคลอื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นปัญหาที่ทุกคนต้องการ โดยเฉพาะบุคคลที่มีอาชีพครู การแพทย์ การขายหรือนักการเมือง บุคคลที่ต้องทำงานกับคนมากๆ ต้องมีความสามารถหรือมีปัญญทางสังคมสูง

7. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) หมายถึง ปัญหาในการเข้าใจตนเอง รู้ว่าตนเองเป็นใคร มีความสามารถทำอะไรได้บ้าง รู้ว่าตนเองมีความต้องการทำอะไร ควรจะมีการตอบโต้สิ่งต่าง ๆ อย่างไร สิ่งใดควรหลีกเลี่ยงและสิ่งใดควรแสวงหา เรามักจะชอบคนที่เข้าใจตนเอง

8. ความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) หมายถึง ปัญหาที่มนุษย์ใช้ในการแยกแยะธรรมชาติ เช่น แยกระหว่างพืชกับสัตว์ แยกประเภทของพืช แยกประเภทของสัตว์ รวมทั้งความลับไวในการเข้าใจลักษณะอื่น ๆ ของธรรมชาติ เช่น สภาพของก้อนเมฆ ก้อนหิน เป็นต้น ความสามารถเช่นนี้มีประโยชน์สำหรับมนุษย์ทั้งอดีตและปัจจุบัน เช่น เป็นประโยชน์ต่อพรานหรือคนหาของป่า ชาวนา นักพฤกษศาสตร์หรือพ่อครัว เป็นต้น

ความสามารถในการแยกแยะสิ่งต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน การมองเห็นรูปแบบในวิทยาศาสตร์บางแขนงก็เป็นลักษณะความสามารถเข้าใจธรรมชาติเช่นกัน

3. แนวคิดการประเมินตามสภาพจริง

ลัดดาวรรณ เจริญศักดิ์ศิริ (2548 : 16) การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดให้ประเมินผลการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนระหว่างเรียนเพื่อหาคำตอบว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และค่านิยมอันพึงประสงค์จากการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ หรือไม่เพียงไร ซึ่งจะสะท้อนความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของผู้เรียน

วิธีการที่เหมาะสมและเอื้อต่อการประเมินผล การแสดงออก ความสามารถ คุณลักษณะและเจตคติของผู้เรียนได้แก่ การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามภาระงานที่กำหนด จากผลการปฏิบัติและผลงานสามารถประเมินผู้เรียนได้ทุกด้าน คือ ด้านความรู้ ความคิด กระบวนการปฏิบัติ ทักษะการแก้ปัญหา ความสามารถในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คุณลักษณะและความรู้สึก โดยการสังเกตการแสดงออกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม การสังเกต อาจสังเกตแบบไม่เป็นทางการ ครูเฝ้าดูพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการทำงาน การร่วมกิจกรรม หรือในเหตุการณ์ประจำวัน การสังเกตแบบเป็นทางการจะมีจุดเน้นในการสังเกตโดยอาจใช้แบบสำรวจรายการมาตราส่วนประมาณค่าหรือการบันทึกพฤติกรรม มีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment) โดยกำหนดระดับคะแนนและคำอธิบายของแต่ละระดับคะแนน ซึ่งการให้คะแนนอาจพิจารณาจากภาพรวมของชิ้นงานหรือแยกองค์ประกอบของการให้คะแนนและอธิบายคุณภาพงานในแต่ละองค์ประกอบ

การประเมินตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment) เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งสำหรับการวัดและประเมินผล แนวคิดของการประเมินลักษณะนี้สรุปว่า การที่ผู้เรียนจะมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะในเรื่องต่างๆมากน้อยเพียงใด รวมทั้งมีความน่าพอใจหรือไม่นั้น ควรประเมินโดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์สภาพชีวิตจริง ๆ ที่นักเรียนประสบอยู่ในชีวิตประจำวันของเขา เป็นสิ่งเร้าเพื่อให้ผู้เรียนได้ตอบสนองด้วยการแสดงออก การปฏิบัติหรือการผลิตมากกว่าการที่ผู้สอนจะจำลองสถานการณ์ ทั้งนี้การวัดและประเมินตามสภาพที่แท้จริง มีความเชื่อพื้นฐานที่ว่า หากใช้สภาพเหตุการณ์จริงเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนได้ตอบสนองแล้ว ผู้เรียนจะตอบสนองโดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะตลอดจนเจตคติที่สอดคล้องกับสภาพที่คาดหวังไว้ นั่น จะเป็นการดีกว่าที่จะให้ผู้เรียนได้เลือกคำตอบจากแบบทดสอบเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์จำลองที่จัดให้ผู้นั้นไม่สามารถวัดความรู้ ความสามารถขั้นสูงได้เลย

ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพที่แท้จริงที่ควรนำมาใช้มีดังต่อไปนี้

1. งานที่ปฏิบัติเป็นงานที่มีความหมาย (Meaningful Task) งานที่ผู้เรียนปฏิบัติ ในกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเป็นงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เป็นเหตุการณ์จริงมากกว่า กิจกรรม จากสถานการณ์จำลองที่จัดขึ้นเพื่อใช้ในการทดสอบเท่านั้น

2. การประเมินรอบด้านด้วยวิธีการที่หลากหลาย (Multiple Assessment) การประเมินแต่ละครั้ง ควรมีการประเมินผู้เรียนทุกด้าน ทั้งความรู้ ความสามารถทักษะ และคุณลักษณะนิสัย โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิธีการวัดและพัฒนาการของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนตอบสนองด้วยการแสดงสร้างสรรค์ ผลิตหรือปฏิบัติงาน ในการประเมินต้องประเมิน หลาย ๆ ครั้งด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าการประเมิน เฉพาะความรู้ ความจำเพียงอย่างเดียว

3. ผลผลิตมีคุณภาพ (Quality Products) ผู้เรียนควรมีการประเมินตนเองอยู่เสมอและพยายามแก้ไขจุดด้อยของตนเอง จนกระทั่งได้ผลงานที่มีคุณภาพ ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ ในผลงานของตนเอง มีการแสดงผลงานของนักเรียนต่อสาธารณชน เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลอื่น ได้เรียนรู้และชื่นชม นอกจากนี้ยังต้องมีมาตรฐานของงานหรือสภาพความสำเร็จของงานที่เกิดขึ้น จากการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียนและอาจารย์ผู้ปกครองด้วย มาตรฐานหรือสภาพ ความสำเร็จดังกล่าวนั้นจะเป็นสิ่งที่ช่วยบ่งชี้ว่า งานของผู้เรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับใด

4. การใช้ความคิดระดับสูง (Higher-Order Thinking) การจัดกิจกรรม การเรียนรู้จะต้องพยายามให้ผู้เรียนแสดงออกหรือผลิตผลงาน ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดจากการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ประเมินทางเลือก ลงมือปฏิบัติตลอดจนการใช้ทักษะการแก้ปัญหาได้อย่าง คล่องแคล่ว

5. การมีปฏิสัมพันธ์ทางบวก (Positive Interaction) การวัดและประเมินลักษณะ นี้ผู้เรียนจะต้องไม่รู้สึกเครียด หรือเบื่อหน่ายต่อการประเมิน ผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้เรียนต้องเกิด ความร่วมมือที่ดีต่อกันในการประเมิน รวมทั้งต้องมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการแก้ไข ปรับปรุงผู้เรียนอยู่เสมอ

6. งานและมาตรฐานต้องชัดเจน (Clear Tasks and Standard) งานและ กิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน สอดคล้องกับจุดหมายหรือสภาพที่คาดหวังที่ ต้องการให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว

7. การสะท้อนตนเอง (Self Reflections) ในกระบวนการวัดและประเมินต้องมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นหรือเหตุผลต่อการแสดงออก การกระทำ หรือผลงานของตนเองว่า ทำไม่จึงปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติ ทำไม่จึงชอบ ทำไม่จึงไม่ชอบ

8. ความสัมพันธ์กับชีวิตจริง (Transfer into life) การกำหนดปัญหาที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนได้ตอบสนอง ต้องเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน พฤติกรรมที่ประเมินต้องเป็นพฤติกรรมที่แท้จริง ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ทั้งโรงเรียนและที่บ้าน ดังนั้น ผู้ปกครองของนักเรียน จึงนับว่ามีบทบาทเป็นอย่างมากในการประเมินลักษณะนี้

9. การประเมินอย่างต่อเนื่อง (Ongoing or Formative) การประเมินในลักษณะนี้ ต้องประเมินผู้เรียนตลอดเวลาและทุกสถานที่อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจะให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริง มองเห็นพัฒนาการ การค้นพบจุดเด่นและจุดด้อยของผู้เรียน

10. การบูรณาการความรู้ (Integration Knowledge) งานที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ นั้นควรเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถและทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ในสาขาวิชา ลักษณะสำคัญดังกล่าวจะช่วยแก้ไขจุดด้อยของการวัดและประเมินผลแบบดั้งเดิมที่พยายามแยกย่อยจุดประสงค์ออกเป็นส่วน ๆ จัดการเรียนรู้และประเมินเป็นเรื่อง ๆ นั้น ผู้เรียนจึงขาดโอกาสที่จะบูรณาการความรู้และทักษะจากวิชาต่างๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาที่พบ ซึ่งสอดคล้องกับชีวิตประจำวันทั้งงานแต่ละงานหรือปัญหาแต่ละปัญหานั้นต้องใช้ความรู้ ความสามารถและทักษะจากหลายๆ วิชามาช่วยในการทำงานหรือแก้ไขปัญหา

สนธิ เจริญธรรม (2549 : เว็บไซต์) กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินเพื่อต้องการทราบว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งบูรณาการกันในตัวผู้เรียนแล้วแสดงออกมาให้ปรากฏในชีวิตประจำวันตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Performance) มากน้อยเพียงใด ผลการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนจะพัฒนา มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ซึ่งตามแนวทางการจัดการศึกษา หมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ”

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ตามมาตรา 22 ผู้สอนจะต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) ซึ่งอาจจะมีหลักการดังนี้

1. ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)
2. ให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข (Happiness)
3. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Interaction)
4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคุมผลงาน/ความรู้ที่สรุปได้

5. ให้ผู้เรียนมีบทบาทและส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด

(Participation)

6. ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Application)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องออกแบบการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงหลักการข้างต้น และเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรม (วิธีการ, สื่อ, เครื่องมือ) ที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา สาระ รวมทั้งกำหนดวิธีการจัดประเมินผลผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 26 กำหนดว่า “ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษาใช้วิธีการหลากหลาย ในการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ และนำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย” ซึ่งการประเมินผลตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จะต้องประเมินด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพจริงของผู้เรียน นั่นคือต้องประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินความรู้ความสามารถ หรือผลการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน ซึ่งผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ในสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. เน้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม เพื่อสะท้อนถึงความรู้ ความสามารถที่แท้จริง เช่น ครูให้นักเรียนเขียนเรียงความหาจุดเด่นของผู้เรียนมากกว่าหาจุดด้อย เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
2. ไม่เน้นประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน (Skill Authentic) แต่เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนของผู้เรียน (Complex Thinking Skill) ในการทำงาน เช่น ให้นักเรียนสร้างงานที่แสดงถึงความคิดที่ซับซ้อน
3. เน้นการประเมินที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ใช้รูปแบบการประเมินหลาย ๆ วิธี เช่น การสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ และการเก็บสะสมผลงาน เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลของผู้เรียนที่แท้จริงทุกแง่มุม
4. เน้นการร่วมมือในการประเมินระหว่างผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลากหลายแหล่งที่สามารถยืนยันถึงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน
5. เน้นให้ผู้เรียนรู้จักพัฒนาตนเอง มากกว่านำไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น การประเมินผลจะสัมพันธ์กลมกลืนไปกับการเรียนการสอน โดยไม่แยกออกจากกัน ครูสามารถประเมินผู้เรียนได้ทุกขณะที่นักเรียนกำลังทำกิจกรรมจะเห็นได้ว่าการประเมินตามสภาพจริง

(Authentic Assessment) เป็นการประเมินที่เน้นการเรียนรู้ที่แท้จริงของนักเรียน (Authentic Performance) เพราะตั้งอยู่บนพื้นฐานสถานการณ์ใน ชีวิตจริง โดยเน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญ และต้องมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาที่ปรากฏให้เห็นใช้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการประเมินหลายฝ่ายและเกิดขึ้นในทุกขณะที่เป็นไปได้ซึ่งการประเมินผลจะต้องใช้เครื่องมือ ประเมินอย่างหลากหลาย และเครื่องมือประเมินชนิดหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินสภาพจริง ได้แก่ การใช้ “แฟ้มสะสมงาน, แฟ้มผลงานดีเด่น แฟ้มพัฒนางาน” (PORTFOLIO)

4. จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล

เนื่องจากการประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน ครูจึงมีหน้าที่ที่จะต้องทำการประเมินผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน เพื่อวัตถุประสงค์ใหญ่

4 ประการ คือ

- 4.1 เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน
- 4.2 เพื่อปรับปรุงการสอนของครู
- 4.3 เพื่อตัดสินผลการเรียน
- 4.4 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน ควรทำประเมิน 2 รายการ คือ

1. ประเมินผลก่อนเรียน เป็นการประเมินผลนักเรียนก่อนทำการสอน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานพอที่จะเรียนวิชานั้นหรือไม่ เพื่อประโยชน์ในการจัดกลุ่มช่วยเหลือด้วยการสอนซ่อมเสริม

2. ประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลย่อยเพื่อตรวจสอบดูว่า นักเรียน มีความรู้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละจุดประสงค์หรือไม่

5. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการสอนของครู

ครูนำผลที่ได้จากการสอบมาชี้แนะทางอ้อมว่า ครูควรปรับปรุง หรือวางแผน การสอนอย่างไร จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบเด็กทำไม่ได้ ครูต้องควิธีสอนว่า บทพร้อมตรงไหนหรือไม่

6. การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน

เป็นการประเมินเพื่อนำผลไปตัดสินความสามารถของนักเรียนว่า หลังจากการเรียน ภาระงานวิชานั้นๆไปแล้ว นักเรียนมีความรู้ความสามารถระดับใด การประเมินผลเพื่อตัดสิน ผลการเรียน ทำได้โดยการนำเอาคะแนนที่ได้จากการประเมินระหว่างภาคเรียนกับคะแนน ที่ได้จากการประเมินผลปลายภาคเรียนไปรวมกันตามอัตราส่วนของแต่ละรายวิชา

7. การประเมินผลเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน

ผลที่ได้จากการวัดพฤติกรรมด้านเจตคติจะบ่งบอกให้ครูทราบว่า นักเรียนคนใดมีพฤติกรรมทางสังคมอย่างไร เมื่อตรวจสอบพบว่า นักเรียนคนใดมีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ครูต้องทำการช่วยเหลือ เช่น อาจชี้แนะ ตักเตือน เชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อแก้ไขปัญหาทุกกรณี ให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

8. เครื่องมือในการประเมินผล

โกลิน วูล์ฟกร และคณะ (ม.ป.ป. : 81) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลแต่ละชนิดมีความเหมาะสมกับลักษณะ เนื้อหาวิชาแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเภท ต่าง ๆ ดังนี้

1. แบ่งตามเทคนิคการใช้ มีดังนี้

- 1.1 การทดสอบ (Test)
- 1.2 การจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale)
- 1.3 แบบสอบถามและแบบสำรวจต่าง ๆ (Questionnaire and Checklist)
- 1.4 การสังเกต (Observation)
- 1.5 การสัมภาษณ์ (Interview)
- 1.6 การบันทึกย่อและระเบียบสะสม

(Anecdotal Record and Concentrative Record)

- 1.7 สังคมมิติ (Society)
- 1.8 การศึกษารายบุคคล (Case Study)
- 1.9 การให้สร้างจินตนาการ (Projective Technique)
- 1.10 การให้ปฏิบัติและนำไปใช้ (Situational Test)

2. แบ่งตามหน้าที่ของการวัดผล

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- 2.1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (Teacher – Made Test)
- 2.1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน(Standardized Test)

2.2 แบบทดสอบวัดความถนัด

- 2.2.1 แบบทดสอบวัดความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test)
- 2.2.2 แบบทดสอบวัดความถนัดจำเพาะ (Specific Aptitude Test)

2.3 แบบทดสอบวัดการปรับตัวของบุคคลทางสังคม (Personal - Social Test)

- 2.3.1 บุคลิกภาพ
- 2.3.2 ความสนใจ

2.3.3 ทักษะคิด

3. แบ่งตามเนื้อหา

3.1 แบบเรียงความหรือให้ตอบโดยเสรี (Essay, Subjective or Free -Answers Items)

3.2 แบบปรนัยหรือแบบจำกัดคำตอบ (Objective or Climate Response - Item) มีดังนี้

3.2.1 แบบให้เลือกตอบข้อใดข้อหนึ่ง เช่น ถูก – ผิด

3.2.2 แบบจับคู่ (Matching)

3.2.3 แบบเติมคำ (Completion)

3.2.4 แบบให้ตอบสั้น (Short-Answer Type)

3.2.5 แบบเลือกตอบ (Multiple Choices)

4. แบ่งตามวิธีดำเนินการสอบ

4.1 สอบเป็นรายบุคคล (Individual Test)

4.2 สอบแบบกลุ่ม (Group Test)

4.3 สอบปากเปล่า (Oral Test)

4.4 สอบแบบเขียนตอบ (Written Presentation and Response)

4.5 สอบโดยจำกัดเวลา (Speed Test)

4.6 สอบโดยไม่จำกัดเวลา (Power Test)

9. คุณลักษณะของข้อทดสอบที่ดี

ข้อสอบที่ดีต้องมีคุณลักษณะ 10 อย่าง คือ

9.1 มีความเที่ยงตรง สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้ ความเที่ยงตรงมีอยู่ 4 อย่าง ได้แก่ ความเที่ยงตรงตามเนื้อ ความเที่ยงตรงตามสภาพ ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง

9.2 ความยุติธรรม คือ ไม่เปิดโอกาสให้เด็กเดาถูก เด็กเก่งควรจะได้คะแนนมากกว่าเด็กอ่อน และไม่ลำเอียงต่อเด็กกลุ่มใด ชั้นใด โดยเฉพาะ

9.3 แบบทดสอบที่ดีต้องถามลึก คือ ไม่ถามเฉพาะความรู้ ความจำเท่านั้น แต่จะต้องถามคลุมไปถึงการสังเคราะห์ วิเคราะห์ การนำไปใช้และการประเมินค่าด้วย

9.4 แบบทดสอบที่ดีต้องช่วย คำถามจะต้องมีลักษณะท้าทาย เชิญชวนให้เด็กคิด และปฏิบัติไปตามนั้น เช่น ถามจากสิ่งง่ายๆ แล้วค่อยยากขึ้นตามลำดับ

9.5 แบบทดสอบที่ดีต้องถามจำเพาะเจาะจง คือ พอเด็กอ่านคำถามแล้ว ต้องเข้าใจ แจ่มชัดว่าครูถามอะไรหรือให้คิดทำอะไร

9.6 ข้อสอบที่ดีต้องเป็นปรนัย คำว่า ปรนัย หมายความว่า ข้อสอบต้อง
เข้าใจตรงกัน ตรวจให้คะแนนเท่ากันและแปลความหมายคะแนนเป็นอย่างเดียวกัน

9.7 แบบทดสอบที่ดีต้องมีประสิทธิภาพ คือ สามารถให้คะแนนเที่ยงตรง
เชื่อถือได้มากที่สุด

9.8 แบบทดสอบที่ดีต้องมีความยากพอเหมาะ เป็นข้อสอบที่เด็กตอบถูกบ้าง
ผิดบ้าง ไม่เป็นข้อสอบที่ตอบผิดกันทุกคน หรือตอบถูกกันหมดทุกคน

9.9 แบบทดสอบที่ดีมีอำนาจจำแนก สามารถแยกเด็กเก่งและเด็กอ่อนออกเป็น
คนละพวก

9.10 แบบทดสอบที่ดีต้องมีความเชื่อมั่น คะแนนจากการทดสอบของนักเรียนมี
ความคงที่จากการสอบครั้งที่ 1 เด็กที่เคยได้คะแนนมากก็จะได้คะแนนมากอีกในการสอบครั้งที่ 2

10. ข้อดีข้อเสียของข้อสอบอัตนัยและปรนัย

ข้อสอบอัตนัย

ข้อดี

1. วัดสมรรถภาพทางภาษาได้กว้างขวาง
2. วัดความริเริ่มสร้างสรรค์ได้
3. ออกได้ง่ายรวดเร็ว
4. เด็กไม่สามารถเดาได้
5. ประหยัดแรงงานและอุปกรณ์วัสดุ
6. ใช้ทดลองได้หลายวิชา

ข้อเสีย

1. ไม่สามารถถามได้คลุมเนื้อหา
2. ตรวจให้คะแนนไม่คงที่ ไม่มีความเชื่อมั่น
3. เสียเวลาในการตรวจ
4. ส่งเสริมการเก็งข้อสอบของเด็ก
5. ทำการวิเคราะห์คำถามไม่ได้

ข้อสอบปรนัย

ข้อดี

1. ถามได้คลุมเนื้อหา
2. มีความเที่ยงตรง
3. คะแนนเชื่อถือได้
4. ตรวจได้รวดเร็วและมีความยุติธรรม

5. นำไปวิเคราะห์ข้อสอบได้
 6. เด็กเก่งข้อสอบยาก เพราะออกข้อสอบหลายข้อ
- ข้อเสีย

1. จำกัดความคิดของผู้สอบ
2. ไม่ส่งเสริมการริเริ่มสร้างสรรค์
3. สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการทำมาก
4. สร้างให้เป็นข้อสอบที่ดีได้ยาก
5. ส่งเสริมการเดาข้อสอบของเด็ก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กรรณิกา แก้วปานกัน (2547 : 72) ได้วิจัยการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังความคิดกับวิธีสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบ้านมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งได้มาจากการสุ่มโดยการจับสลากเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 40 คน แบบแผนการทดลองเป็นแบบ Non-Randomized Control Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการสอนแบบใช้แผนผังความคิดกับการสอนแบบปกติ แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังความคิดมีความเข้าใจในการอ่านหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่านหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังความคิดมีความเข้าใจในการอ่านไม่สูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบปกติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สุรัชย์ ชาสุริย์ (2548 : 3-5) ได้วิจัยการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประจำปีการศึกษา 2546 และ 2547 ตามตัวแปรคณะ ชั้นปี เพศ และลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 ด้านใหญ่ 9 ด้านย่อย ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข คือ ด้านดี (ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบ) ด้านเก่ง (มีแรงจูงใจ ตัดสินและแก้ปัญหา และสัมพันธภาพ) และด้านสุข (ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอม

เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยการสุ่มนักศึกษาจาก 5 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 1,000 คน เป็นเพศชาย 497 คน เพศหญิง 503 คน ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับผู้ใหญ่ (อายุ 18-60 ปี) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2543 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นแปลความหมายของแบบประเมินแต่ละข้อเป็นคะแนน เมื่อผู้วิจัยรวมคะแนนแต่ละด้านย่อยแล้ว จึงนำไปหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทั้ง 5 คณะ ที่มีคะแนนอยู่ในช่วงคะแนนปกติ ได้แก่ ด้านควบคุมตนเอง รับผิดชอบ มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา สัมพันธภาพ ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจ 2) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทั้ง 5 คณะ ที่มีคะแนนต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ คือ ด้านเห็นใจผู้อื่น 3) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทั้ง 5 คณะ ปรากฏว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 มีคะแนนต่ำกว่า ช่วงคะแนนปกติ ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีคะแนนอยู่ในช่วงคะแนนปกติ

เทอดศักดิ์ เดชคง (2549 : เว็บบไซต์) ได้วิจัยการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถภาพในการทำงานและสามารถทำงานได้อย่างมีความสุขเป็นเป้าหมายที่สำคัญ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นที่การพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถภาพและความสุขในการทำงานโดยอาศัยรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบสำคัญคือการสร้างแรงจูงใจแก่ตนเอง การมองโลก การรู้จักเข้าใจตนเองการเข้าใจเห็นใจผู้อื่น และการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ บุคลากรของโรงพยาบาลที่เข้าร่วมการอบรมจะเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนดและสิ้นสุดโครงการจะได้รับการประเมินความพึงพอใจต่อสมรรถภาพ การทำงานโดยบุคคลอื่นในด้านต่าง ๆ ผลที่ได้รับพบว่า เมื่อสิ้นสุดโครงการบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการมีความสามารถในการสื่อสารดีขึ้นมีประสิทธิภาพการทำงานโดยบุคคลอื่นในด้านต่าง ๆ ผลที่ได้รับพบว่าเมื่อสิ้นสุดโครงการบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการมีความสามารถในการสื่อสารดีขึ้นมีประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น และมีความสุขในการทำงานมากขึ้น

สวนีย์ วีระพันธุ์ (2546 : เว็บบไซต์) ได้วิจัยการพัฒนาโมเดลความสัมพันธเชิงสาเหตุ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลความสัมพันธเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,000 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แบบวัดบุคลิกภาพ แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมแบบสอบถามปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 6 ตัวแปร ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ เพศ บุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดู การสื่อสารภายในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยพิจารณาจากผลการตรวจสอบค่า ไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 1.08 ค่า df เท่ากับ 11 ค่า p เท่ากับ 1.00 ค่า GFI เท่ากับ 1.00 ค่า AGFI เท่ากับ 1.00 ค่า CFI เท่ากับ 1.00 ค่า Standardized RMR เท่ากับ .002 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.00 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .94 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ได้ร้อยละ 94 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ บุคลิกภาพของนักเรียน การสนับสนุนทางสังคม การสื่อสารภายในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู ตามลำดับ

ทวีชัย มงคลเทศ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลวิธีการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องในการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกุศลนิรมิตพิทยาคม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 30 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แผนการสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและแบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาทักษะการอ่าน สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้กลวิธีการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องประกอบ มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับสูงเท่ากับร้อยละ 75.70 การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับครูหรือเพื่อน นักเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำเท่ากับร้อยละ 42.78

นุชรินทร์ ยอดที่รัก (2549 : 1) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกกับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกกับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหงส์ประภาส ประสิทธิ์ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ใช้วิธีสุ่มอย่างเจาะจงจาก 5 ห้อง สุ่ม 2 ห้องเรียน แล้วจึงสุ่มโดยการจับสลากให้เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง จำนวน 21 คน จัดการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกและเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้อง จำนวน 21 คน จัดการเรียนรู้ตามปกติ ทำการทดสอบความรู้พื้นฐานความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย โดยใช้

t-test Independent พบว่าไม่แตกต่างกัน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แผนการจัด การเรียนรู้กลุ่มทดลองโดยใช้ผังกราฟิก แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มควบคุมโดยจัดการเรียนรู้ตามปกติ แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติแบบ t-test แบบ Independent ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ผังกราฟิก และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ มีความเข้าใจ ในการอ่านก่อนเรียน ไม่แตกต่างกัน 2) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการ จัดการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิก สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สุรียพร รักษาพร (2548 : 2) ได้วิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความ โดยใช้กิจกรรมผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความโดยใช้กิจกรรมผังความคิดของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อศึกษา เจตคติต่อการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดไทรโสภณ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความ แบบวัด เจตคติต่อ การอ่านจับใจความ และแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความ ที่ใช้กิจกรรมผังความคิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่า t ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) นักเรียนที่เรียนการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิคผังความคิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ที่ระดับสถิติ .05 2) นักเรียนที่เรียนการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคผังความคิดมีเจตคติต่อการอ่าน จับใจความหลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ที่ระดับสถิติ .05

ชุตติกาญจน์ ฉัตรรุ่ง (2547 : เว็บไซค์) ได้วิจัยการใช้สถานการณ์จำลองที่เป็นสื่อ ทัศน ในการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลองแบบ Pre-post experimental design มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน และความคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการใช้สถานการณ์จำลองที่เป็นสื่อทัศนในการ ในการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ในวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล ศาสตร์ และศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนและหลังการ ใช้สถานการณ์จำลองที่เป็นสื่อทัศนในการจัดการเรียนการสอน แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ในวิชาการ พยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ในการศึกษาครั้งนี้ มีศึกษาประชากร คือ นักศึกษา พยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 7 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี จำนวน 40 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วน คือ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ สถานการณ์จำลองปัญหา โดยใช้สื่อทัศน คู่มืออาจารย์ แหล่งข้อมูล 2. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างวิจารณ์แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก และแบบประเมินความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดสอบค่าความเชื่อมั่น เก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยสถิติ t ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์หลังการใช้สถานการณ์จำลองที่เป็นสื่อวิทัศน์ในการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ในวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความคิดอย่างมีวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ หลังการใช้สถานการณ์จำลองที่เป็นสื่อวิทัศน์ในการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ในวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เอลลิส (นุชรินทร์ ยอดที่รัก. 2549 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Elias. 2003 : 1) ได้วิจัยแบบฝึกหัดที่ดีที่สุดสำหรับผู้แนะนำสำหรับการเอาใจใส่และประสบความสำเร็จในโรงเรียนการรวบรวมเอาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางปัญญาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ ความเอาใจใส่, การมีสุขภาพที่ดีและความยากลำบากในการประสบความสำเร็จของนักเรียนในโลกปัจจุบันนี้ ผู้นำทางการศึกษาได้มีการนำเสนอความคิดที่ดีที่สุด เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการสร้างความปลอดภัย, บุคลิกลักษณะที่ดี, ความเอาใจใส่, ความสำเร็จและความฉลาดทางอารมณ์ในโรงเรียนและชุมชนให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้

แคปปี (สุริย์พร รักษาพร. 2548 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Kapp. 2000 : 151 - 160) ได้วิจัยความฉลาดทางอารมณ์และการประสบความสำเร็จในการศึกษา : นักเรียนการบิน การเตรียมโครงสร้างที่สมบูรณ์ในด้านความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียน การบินที่จบการศึกษา แสดงถึงความชำนาญในระดับสูง ซึ่งแสดงถึงความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จและนักเรียนที่ไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการศึกษา

คิม และคณะ (สุริย์พร รักษาพร. 2548 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Kim and others. 2004 : 105–118) ได้รายงานผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิดรวบยอดด้านความสามารถในการเข้าใจการอ่านของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) การตรวจสอบ ค้นคว้าที่ครอบคลุมถึงนักวรรณคดีมีอาชีพ ระหว่าง ค.ศ. 1963–2001 ผลที่ได้รวม 21 กลุ่ม ระหว่างที่ศึกษาได้พบบรรทัดฐานองค์ประกอบของการนำสิ่งใดๆมาสร้างขึ้นเป็นรูปแบบการใช้แผนผังความคิดรวบยอดมีความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทาง

การเรียนรู้ (LD) มีการอ่านดีขึ้นโดยรวม การเปรียบเทียบมาตรฐานเครื่องมือวัด, นักวิจัย - พัฒนาการ ผลของเครื่องมือวัดมีความสัมพันธ์มีประสิทธิผลสูงตั้งแต่เริ่มแรกที่ได้ทดลองมาพิสูจน์ให้เห็นว่า เมื่อใช้แผนผังความคิดรวบยอดไม่ใช่เรื่องประหลาด สรุปผลได้จากภายหลังการใช้กำลังสติปัญญาอย่างหนัก หรือเป็นสรุปผลใหม่ของการใช้กำลังสติปัญญาอย่างหนัก

Wishart (นุชรินทร์ ยอดที่รัก. 2549 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Wishart. 2002 : 2178-2179) แผนผังความคิดรวบยอดคือ แนวทางแห่งทัศนะที่เป็นเครื่องหมายของความรู้หรือความคิดรวบยอดและรูปร่างของแม่บทเดิมหรือเส้นกราฟ ในการศึกษาความสำคัญต่อแผนผังความคิดรวบยอด มีเอกสารที่สนับสนุนและเริ่มใช้เป็นส่วนสำคัญสำหรับเครื่องมือหลาย ๆ รูปแบบ มีหนังสือหลายเล่มและเว็บไซต์เกี่ยวกับแผนผังความคิดรวบยอด แต่ไม่มีผลกระทบซึ่งกันและกัน ณ ส่วนประกอบใดนักเรียนสามารถใช้มือสร้างแผนผังความคิดรวบยอด เว็บไซต์ที่เราสร้างไว้ให้นักเรียนได้กำหนด(จัดวาง), ตัวอย่าง, ผลของส่วนประกอบ นักเรียนจะสามารถเข้าใจความคิดรวบยอด (concept) ได้ นี่คือการกระบวนการที่นักเรียนจะเรียนรู้ กระบวนการระหว่างตัวอย่างและการประยุกต์ที่สอดคล้องกันในสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นการเตรียมการสำหรับนำนักเรียนไปสู่กระบวนการคิดทั้งสามด้านในกระบวนการเรียนรู้ เราสามารถเพิ่มโอกาสหรือหนทางสำเร็จในการเข้าใจแผนผังความคิดรวบยอดและประโยชน์จากพลังของเครื่องมือนี้

จากการศึกษาการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนแบบแผนผังความคิดรวบยอดและแบบสืบเสาะหาความรู้มีประโยชน์ต่อผู้เรียน

